

UiA University
of Agder

Kommunes arbeid med enslige mindreårige. En kvalitativ undersøkelse.

Masterstudium i sosialt arbeid med søkelys på flyktninger som enslige mindreårige

Problemstilling: Hvordan kan kommunene lykkes i sitt arbeid med enslige mindreårige? En undersøkelse av tidligere flyktninger sin opplevelse av å bo i bolig for enslige mindreårige, og ansattes opplevelse av å jobbe med enslige mindreårige.

Semester: Våren 2021

Forfatter: Abdulghafour Alsayed

Veileder: Hildegunn Seip

Tittel på masteroppgave:

Norsk tittel: Kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige

Engelsk tittel: The municipality's work with the integration of unaccompanied minors

Forord

Jeg vil først og fremst takke ungdommene som stilte opp, og ønske dem et godt liv videre.

Samtidig ønsker jeg at denne oppgaven vil sette søkelys på hvordan det er å være enslig mindreårig flykning i Norge.

En takk til mine kollegaer, som ville delta i mitt prosjekt.

Jeg vil i tillegg takke mine veiledere, for deres tid og deres hjelp.

Takker også min mor, som støtter meg, på den andre siden av kloden, som hun alltid har gjort.

I tillegg vil jeg takke mine venner, som har vært der for meg i hele denne prosessen.

Emneord/ Stikkord:

Enslige mindreårige, inkludering, integrering, tidligere, flyktning, overgang, frykt, skole, identitet, tilhørighet, utfordringer, motstander, forventninger, muligheter og tiltak.

Summary

As a former employee in one of the communal houses for unaccompanied minors in Kristiansand Kommune I developed an interest in documenting and shedding light on the municipality's work with these underage youths. I became curious during my time there as to how these kids manage their everyday life after moving out of the communal housing and into a place of their own, also what they have learned and what coping mechanisms they've learned while living there. My study is built on a self-selected curriculum. The main goal of the study can be split into two parts;

To examine what challenges unaccompanied minors face by living in communal housing.

What employees view as challenging during their workday with these unaccompanied minors.

The goal of this study is to find solutions that potentially can make everyday life simpler for both the youths and the staff. This has been accomplished by examining what empirical research says about the difficulties facing these underage minors seeking asylum after escaping their homeland, and how their rights are being taken care of. In addition to this I will also examine what kind of challenges one faces by working with these youths.

Because this is quite a comprehensive theme, I have chosen to mainly focus on dilemmas, care, school and free time. In my study I have used four different theoretical perspectives; TBC(Trauma Based Care), ICDP (International Child Development Program), cross-cultural children and the asylum seekers perspective. The data material has been analyzed according to central guidelines for thematic analysis.

My literary study shows that unaccompanied minors who are asylum seekers face great challenges in their everyday lives compared to Norwegian youths, they are also worse off when it comes to living conditions, their developmental process, the psychosocial, school, maturing unevenly to others and contact with the healthcare services. The study also reveals that employees also face quite a few challenges by working in this field when it comes to stability,

culture, language, interpersonal relationships and lack of knowledge of different tools and methods of working that potentially can benefit both caregiver and the youths.

Sammendrag

På bakgrunn av den tidligere jobben min i Kristiansand kommune som ansatt på en kommunal bolig for enslige mindreårige flyktninger, har jeg fått interesse for å kaste lys over kommunes arbeid med disse enslige mindreårige. Jeg ble nysgjerrig underveis på hvordan har disse ungdommene sin hverdag er etter at har flyttet for seg selv, og hva har de lært eller tatt meg seg videre av erfaring med å bo i en kommunal bolig. Studien min bygger på et selvvalgt pensum. Hovedmålet med studien deles i to:

Å belyse utfordringer enslige mindreårige asylsøkere møter ved å bo på en kommunal bolig.

Hva er ansettes utfordringer i arbeidslivet ved å jobbe med denne gruppen av ungdommer.

Hensikten med oppgaven er å finne løsninger som fører til hverdagen blir lettere for både ungdommene og ansatte.

Dette er blitt gjort ved å undersøke hva empirisk forskning sier om vanskeligheter som møter asylbarna etter flukt fra hjemlandet og hvordan deres rettigheter blir ivaretatt. I tillegg til å finne ut av hva slags utfordringer man møter ved å jobbe med ungdommene.

Siden dette er et omfattende tema valgte jeg å avgrense studien til å sette søkelys på dilemmaer, omsorg, skole og fritid. I studien min er det blitt brukt fire ulike teoretiske perspektiver, TBO (traume bevisst omsorg) og ICDP (International Child Development program) og krysskulturelle barn og asylsøkerperspektiv. Datamaterialet er analysert etter sentrale retningslinjer for tematisk analyse.

Litteraturstudien min viser at enslige mindreårige asylsøkere har store utfordringer i hverdagen sammenlignet med norske ungdommer, de kommer også dårligere ut når det kommer til levekår, utviklingsprosess, det psykososiale, skole, ujevn modning og kontakt med helsetjenesten. Studien viser også at ansatte har en del utfordringer med å jobbe i denne tjenesten når det kommer til stabilitet, kultur, språk, relasjon og mangler på verktøy som kan hjelpe for å ivareta ungdommene sitt behov.

➤ Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven skal bestå av følgende kapitler:

1. Innledning
2. Bakgrunn og teori
3. Metodologi
4. Funn
5. Diskusjon
6. Avslutning
7. Litteraturliste

Table of Contents

Kommunes arbeid med enslige mindreårige. En kvalitativ undersøkelse.....	2
Forord.....	3
Summary	4
Sammendrag	5
➤ Oppgavens oppbygging.....	6
1 Innledning	11
Tema 11	
2 Teoretisk grunnlag	15
Profesjonell omsorg for EM.....	15
Profesjonsbestemte etiske retningslinjer.....	15
Individuell plan	16
Barneverntjenesten:.....	16
Mindreårig tjenesten:	16
Traumebevisst omsorg	18
Teoretisk bakgrunn; utviklingstraumer og komplekse traumer:	19
Traumebasert omsorg, forståelse og metodikk:	20
Samregulering	22
Time-in som prinsipp.....	23
Smerteuttrykk og hvordan hjernen formes etter bruk.	24
Kultur, krysskultur og integrering.....	25
Fra det kollektive til det individuelle	25
Krysskulturelle barn og unge	26
Kultur, kunnskap og sensitivitet	26

Å finne sin egen stemme.....	26
Ujevn modning.....	27
Myndiggjøring	28
Trygging av barn som flytter	28
ICDP- et kulturpsykologiske verktøy som støtte for utvikling.....	29
Bakgrunn og historie.....	29
Det skal bygge og støtte foreldre og omsorgspersoners kompetanse i møte med barn og unge. Hovedmålet i ICDP er å påvirke kvaliteten i kontakten og samspillet mellom omsorgsgiver og barn et Derunder kan vi si at det finnes tre hovedmål om følgende:	29
Kjernekomponentene i ICDP (ICDP huset).....	30
Tanker og håp om fremtiden.....	31
Rekruttering	32
Samtaleintervju – kvalitativ metode	34
Transkribering.....	36
Et fenomenologisk perspektiv.....	37
Datamaterialets kvalitet	38
Validitet.....	39
Reliabilitet.....	40
Analyse	42
4 Funn	44
Ustabilitet.....	44
Trygghet og relasjon	44
Forskjellen mellom TBO og ICDP	46
Myndiggjøre.....	50
Stort ansvar i ung alder	52

Roller	55
5 Diskusjon	57
Motivasjon og profesjonetikk	57
Kultur, kunnskap og sensitivitet	58
Makt og menneskesyn.....	59
Når livssituasjonen er spesielt vanskelig	60
Tanker og håp om fremtiden.....	61
Traumebevisst omsorg	62
Forskjeller og sammenhenger mellom TBO og ICDP.....	63
Aktør i eget liv	64
Stort ansvar i ung alder	65
Myndiggjøre.....	66
6 Avslutning.....	69
Litteraturliste:.....	71
References	71
NSD sin vurdering	74
Samtykkeerklæring:	77
I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.....	77
Formål	77
Hvorfor får du spørsmål om å delta, og hva innebærer det for deg å delta?.....	77
Intervjuguide:	80
Personal.....	80
Personalia:.....	80

Nøkkelspørsmål:	80
Oppsummering:.....	80
Tidligere enslige mindreårige	80
Personalia:.....	80
Nøkkelspørsmål:	80
Oppsummering:.....	81

1 Innledning

Tema

En enslig mindreårig asylsøker er en ungdom eller et barn under 18 år som er kommet til Norge uten foreldre, og ikke har andre voksne med foreldreansvar rundt seg i Norge. (En nærmere definering kommer senere i oppgaven).

Enslige mindreårige asylsøkere er ungdommer som på mange måter er som alle andre norske ungdommer. De er også en gruppe ungdommer som skiller seg markant fra den norske ungdomsgruppen. Samtidig kan de ha svært forskjellige utgangspunkt fra hverandre.

Et viktig tankesett for meg er at hver enkelt ungdom har sin helt spesielle personlighet, historie og kultur. Selv om gruppen skiller seg fra norske ungdommer, har den også mange fellestrekk med dem. Gruppen enslige mindreårige asylsøkere skal drøftes nærmere i metodedelen.

Enslige mindreårige har flere styrker som omsorgsarbeiderne på boligene er med på å løfte fram, med å vi så god omsorg som mulig, noe de også har krav på. Samtidig er dette ikke alltid tilfelle, og det er viktig å ha søkelys på både det som fungerer i disse møtene, men også hvor man kan forbedre omsorgen. Det gjelder både på kort og lang sikt. På kort sikt er det å støtte dem både emosjonelt og stryke dem i forhold til skolegang viktig. Man vil samtidig at dette skal fungere når de på et tidspunkt forlater boligen, og de må klare seg på egenhånd.

(...)

I oppgaven har jeg valgt å ha søkelys både på de ansatte og ungdommenes perspektiv. I første del skal jeg ha søkelys på personalgruppen. I denne delen vil jeg finne ut hva slags fagfolk som jobber i denne tjenesten i tillegg til hva bakgrunnen deres er og hvilke forutsetninger de har for å jobbe med disse ungdommene. Deretter tar oppgaven for seg hvordan ansatte praktiserer ICDP og TBO (traumebasert omsorg) som skal drøftes senere i oppgaven i teoridelen.

Min opplevelse er at personalet har forskjellige måter å jobbe på i forhold til disse to tilnæringsmåtene og det er interessant for meg å finne ut hvordan ansatte praktiserer ICDP og TBO. Fordi det kan ha stor betydning i forhold til, hvordan det kan påvirke ungdommenes mestring og myndiggjørelse av dem. Samt med tanke på alderen til disse ungdommene forsterker

det viktigheten av at folk som jobber med dem må jobbe på riktig måte med både ICDP og TBO. Det er prekært at fagfolk får en god relasjon til ungdommene, få innsikt i deres utfordringer og har søkelys på mestring og å myndiggjøre ungdommene, for å unngå lært hjelpeløshet, som jeg kommer tilbake til senere i oppgaven. Grunnen til at jeg har søkelys på måten folk jobber med disse to tilnæringsmåter på, er at tidlige traumer har en direkte innvirkning på barnets kognitive og emosjonelle utvikling (Hagen, Silva, & Thelle, 2016). I forhold til ICDP er dette et program med tilnærming som er basert på foreldreveiledning med målsetning om må understøtte og fremme psykososial omsorgskompetanse hos personer som har ansvar for barn. Kulturens relevans får betydning fordi det kan oppstå misforståelser og konflikter, fordi ungdommene ikke er sosialisert godt nok i det norske samfunnet. Sosialiseringen vil ofte være en port inn til god integrering. Disse begrepene som er nevnt ovenfor kommer jeg tilbake til i teorikapitlet.

Selv om hovedfokus er på kommunens arbeid med enslige mindreårige asylsøkere, vil jeg i denne oppgaven også belyse ungdommene sine opplevelser rundt det å bo i bolig for enslige mindreårige.

Når en ungdom får opphold, får han/hun tildelt et bosted i en kommune i Norge. Kommunen tilbyr en form for bolig og hjelp for å leve og for å bli integrert i samfunnet. På grunn av den spesielt store pågangen av enslige mindreårige asylsøkere de tre siste årene, har denne gruppen ungdommer fått et større fokus enn tidligere. Gruppen er blitt en mye omtalt utfordring i den norske innvandringspolitikken, noe som også gjenspeiler seg i mediebildet i dag.

Mitt subjektive inntrykk, basert på mine klienter, og kolleger, er at denne gruppen av ungdommer ikke består av ressursvake individer, men at den også omfatter en gruppe resurssterke ungdommer som har maktet å flykte fra sitt eget land og sine alle nærmeste.

Jeg har erfaringer med at de i høy grad mestrer tilværelsen i Norge. Det er noen av disse ungdommene som naturligvis ikke mestrer tilværelsen her i Norge og noen som gjør det. Jeg ser stadig at ungdommene strever med både savn til familie, hjemlandet og bekymringer over familiemedlemmer i hjemlandet. Ikke minst det å tilpasse seg Norge, norsk kultur, tradisjoner,

språket, skolen, anerkjennelse fra samfunnet og det å få seg venner. Det er ikke en liten jobb for dem.

Disse ungdommene har gått fra alt de kjente til et helt ukjent territorium, og hvor mange er uten noen av sine tidligere nettverk. De jobber hardt for å kunne mestre tilværelsen sin her i Norge. Mange har gjort det bra og merker stadig økende fremgang. Det er interessant å spørre seg hva som gjør at de klarer å finne motivasjonen for å tilpasse seg her i Norge og for å mestre sitt eget liv og gjøre det beste ut av den situasjonen de nå befinner seg i. Fikk de den hjelpen de trengte av ansatte som har jobbet med dem? For å utforske nærmere hvordan dette oppleves for de unge, har jeg intervjuet 5 enslige mindreårige som nå mestrer sitt liv og bor for seg selv. Jeg vil bruke kvalitativt intervju fordi intervjuer egner seg til å få fram menneskers opplevelser av noe. Som tidligere nevnt handler denne oppgavens problemstillingen om å forstå Kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige, og hvordan det oppleves av de det gjelder. Derfor tror jeg et kvalitativt intervjustudium er en passende metode på dette masterprosjektet. Jeg valgte et strategisk utvalg med tanke på at intervjudeltakerne kvalifiserte seg som representative i forhold til problemstillingen og dets teoretiske perspektiver. Jeg har i alt gjennomført 10 samtaleintervjuer med 10 informanter. Til sammen består informantene av to grupper, det er ungdommene selv, og personal som har jobbet tett med dem i boliger drevet av Kristiansand Kommune.

Ungdommene i denne studien har bodd i Norge i 4-6 år, og 4 av ungdommene har jobb, samt at alle er under utdanning. Jeg har også intervjuet personalet som har jobbet med ungdommene, og har søkelys på hvordan deres opplevelser har vært når det gjelder å jobbe der, og deres erfaringer med dette. Hensikten med oppgaven er å finne ut hvordan samspillet mellom ungdommene og personal har påvirket hverandre, og hvilke forbedringer som bør gjøres for å eventuelt forbedre livskvaliteten til ungdommene.

1.3 Problemstillingen jeg har blitt interessert i er spørsmålet om hva som skal til for å lykkes i kommunenes arbeid med de enslige mindreårige. Problemstillingen i oppgaven er:

Hvordan kan kommunene lykkes i sitt arbeid med enslige mindreårige? For å forstå dette undersøkes tidligere flyktninger sin opplevelse av å bo i bolig for enslige mindreårige, og ansattes opplevelse av å jobbe med enslige mindreårige.

Introduksjonskapittelet går ut på å gi en presentasjon av problemstillingen, bakgrunn for valg av tema, begrepsforklaringer og teori. Kapittel 2. består av utdypende begrunnelser av metodevalget samt informasjon om utvalg. Videre består kapittel 3. av funn/resultater. Kapittel 3. skal gi en presentasjon av resultater og svar på problemstillingen som har kommet frem etter å ha gjennomført intervjuer. Resultatene skal kategoriseres med hovedkategorier samt underkategorier og illustrerende tekst. Kapittel 4. inneholder tolkning og drøfting av resultater som har kommet frem i forskningen. Til slutt skal kapittel 5. oppsummere hele masteroppgaven i ulike avsnitt.

Da oversikt over masteroppgavens oppbygging og strukturering er oppgitt, fortsetter den videre på selve introduksjonsprogrammet, samt regelverket.

2 Teoretisk grunnlag

Denne delen av master oppgaven skal gi et innblikk i de teoretiske perspektivene oppgaven bygger på. Hovedhensikten med teori er å bruke den i tolkningen av mine funn. I denne oppgaven har jeg valgt å fokusere hovedsakelig på Lill Salole (Salole, 2018) sin teori om idealtyper samt krysskulturelle barn og unge. Jeg vil også ta med perspektivet på profesjonell omsorg for asylsøkere og flykninger fra Lars Lien, Ragnhild Dybdahl, Harald Seim, Irma Julardzija og Hege Helene Bakke i deres bok *Asylsøkere og flykninger*. I tillegg til flere forfattere innenfor traumebevisst omsorg og ICDP programmet, som skal presenteres nedenfor.

Profesjonell omsorg for EM

En stor andel av asylsøkere og flykninger bærer ofte med seg ekstra byrder som tar mange ulike former. De må ofte forholde seg til uforutsigbare forhold, ensomhet, umyndiggjøring, økonomiske problemer og ensomhet blant annet. Dette kan føre til at den umiddelbare helsemessige og sosiale hjelpen de trenger er vanskelig å tilby, da rammene for å gi hjelp på en effektiv måte ikke er til stede (Støkken & Nylehn, 2013).

Personer med autoritet, i dette tilfellet omsorgsansatte, kan bli sett på med skepsis eller redsel da tidligere erfaringer tilsier at personer med det som oppfattes som makt over andre kan misbruke sin posisjon. På grunn av dette blir det en utfordrende jobb for profesjonelle hjelpere og etablere en relasjon basert på tillit som kan føre til et positivt videre samarbeid. Man må drive opplæring på hjelpen man tilbyr, og det er viktig for begge parter og finne en god balanse mellom rollen som omsorgsansatt som skal styrke det sosiale og den profesjonelle rollen som veileder. Ofte opplever profesjonelle som jobber med utsatte grupper nødvendigheten av å strekke seg lenge i arbeidet med disse menneskene enn sine norske klienter (Kokkinn, 2011).

Profesjonsbestemte etiske retningslinjer

Alle profesjoner innenfor helse- og sosialfaglige områder må følge fagetiske grunnprinsipper i måten de utfører arbeidet sitt. Fagetikken baserer seg på grunnleggende respekt for mennesker, og det å kunne forholde seg til forskjeller i maktposisjoner og hvilke roller folk innehar, uten å

forårsake skade på andre samtidig som man utfører arbeidet på en måte som er nyttig og verdifull for de menneskene som trenger hjelp. De fagetiske retningslinjene ligger til grunnlag for alle som jobber innenfor omsorgsykker og med mennesker direkte. De fasiliteter et søkelys på menneskerettigheter, og tillegger alle mennesker fundamentale rettigheter som skal etterfølges i behandling. For flyktninger og asylsøkere blir dette spesielt viktig da disse er en gruppe mennesker som ofte opplever eller har opplevd at rettigheter og egenintegritet er blitt truet. Det blir også da viktig å sørge for å forhindre at disse opplever nye overgrep i eksil, samtidig som det varierer hvor godt integrert disse etiske retningslinjene og menneskerettighetene er i utdanning og praksis.

Individuell plan

EM-boligene sin rolle er å sørge for daglig oppfølging av de enslige mindreårige og fokusere på den enkelte ungdoms behov for omsorg, tilgjengelighet og fleksibilitet som en del av et innholdsrikt tilbud.

Hver måned er det samarbeidsmøter med skole, helse og barnevernet. I tillegg samarbeides det tett med politi, verger og de institusjoner der ungdommene er involvert (IMDi, 2021).

Barneverntjenesten:

Har ansvar for utredning av de enslige mindreårige ved behov for tiltak som kombineres med tilbudet i EM-boligen. De vil også anerkjenne vedtak med hjemmel i Lov om Barneverntjenesten for hver enkelt ungdom. Dessuten vil de ha ansvaret for å sette in tiltaksplaner og sammen med EM-boligen også har ansvar for etterfylning av vedtak som blir avventende (IMDi, 2021) .

Mindreårig tjenesten:

Vil administrere driften av bokollektivene, dertil oppfølging av ungdommene som flytter ut, i leilighet eller hybel. Dermed er flyktningtjenesten ansvarlig for å aktualisere og administrere disse tiltakene som Barneverntjenesten vedtar for hver enkelt ungdom.

Ansatte i bokollektiv står ansvarlige for å tilrettelegge daglig omsorg og oppfølging av beboere. Hver beboer har en primærkontakt som skal samarbeide med kurator på Barneverntjenesten om blant annet kartlegging av tiltaksplaner. Ansatte har det praktiske ansvaret for oppfølging av beboeren når det gjelder skole, fritid, helse, sosialt nettverk og fremfor alt kontakt med hjelpeverge (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), 2020).

Mindreårige tjenestens avdeling for enslige mindreårige, går inn for å oppsummere målsettingen for arbeidet med bosettingen av enslige mindreårige med søkelys på trygghet.

Enslige mindreårige er en målgruppe med risikofaktor tilknyttet til tidligere liv og tilvenning i ett nytt område. En viktig trygghetsfaktor for de enslige mindreåriges liv er å ha trygge rammer og en strukturert hverdag. Virksomheten setter søkelys på å gi traumebevisst omsorg som en metode for å skape en grunnleggende trygghet og selvstendighet hos ungdommene.

Boligene jobber med å skape trygghet igjennom:

- Tilhørighet og relasjoner
- Avholde rutiner, aktiviteter og måltider.
- Nærhet og omsorg for beboere.
- Fremstille boligen til et trygt institutt slik at ungdommene kan henvende seg for anvisning, veiledning og hjelp.

Selvstendighet:

Skape interesse for sitt eget liv kan være en måte å oppnå selvstendighet på. Ungdommene i denne målgruppen har vært vant til å ta egne beslutninger og å stå på egne bein i fluktfasen. Dermed er de i stand til å bygge på disse erfaringene i sammenheng med selvstendighet og integrering i det norske samfunnet. Ved veiledning og råd kommer ungdommene til å få en forståelse av hva det vil si å være selvstendige individer i en nye omgivelser, med nye forventninger og krav.

Boligen bygger selvstendighet ved:

- Trening på selvstendighet: matlaging, hygiene, rutiner og struktur beboere kan ta med seg når de flytte for seg selv.
- Anerkjennelse: av beboere på eget ansvar, egne rettigheter og plikter.
- Ansvar: Sørge for at ungdommene ta ansvar ifølge alder for økonomi og belastning av denne, og harmoni i husarbeidet.
- Autonomgjøring og deltakelse: Boligen sørger for å oppmuntre beboernes deltakelse i avgjørelser som gjelder dem. Husmøtene har en stor betydning for ungdommene der kan de være en del av beslutninger som relaterer til eget liv.

Hensikten er at hver enkelt beboer settes i stand til å ta sine egne avgjørelser, basert på sine egne erfaringer.

Engasjement

Tilhørighet og deltakelse i det norske samfunnet er svært viktig for ungdommene og deres trivsel, det fører til integrering og mestringsopplevelse i hverdagen (IMDi, 2021).

Traumebevisst omsorg

Jeg har hoved søkelys på å finne ut hvordan TBO blir ivaretatt. Fordi jeg mener at disse ungdommene kommer ikke noe vei hvis de ikke få en god hjelp i forhold til traumene de har. Mange som jobber med omsorg for enslige mindreårige vil erfare at dette ofte er traumeutsatte barn, og at arbeidet krever traumebevissthet. I neste avsnitt vil jeg gå gjennom traumebevisst omsorg (TBO) som en sentral tilnærming i arbeidet med EM.

Her kommer en liten presentasjon av TBO:

«Traumebevisst omsorg har som utgangspunkt at psykologiske traumer og krenkelser kan påvirke barns utvikling og funksjonsnivå i hverdagen. Avhengig av alvorlighetsgraden, hvilken type traume, hvor lenge man lever i et miljø hvor krenkelser forekommer og når de traumatiske hendelsene skjedde, kan det på forskjellige måter påvirke alle sider ved et barns utvikling, både biologisk, kognitivt, emosjonelt og sosialt (Jørgensen & Steinkopf, 2013).»

I denne teksten skal jeg ta utgangspunkt i å presentere grunnleggende prinsipper bak begrepet TBO (traumebevisst omsorg). TBO er en tilnærming som vektlegger barn og unges tidligere erfaringer og opplevelser. Modellen har ført til stor interesse internasjonalt, og gir muligheten for bedre utviklede måter å møte barn og unge i en krise på (Hagen, Silva, & Thelle, 2016).

TBO tilrettelegger for samhandling innenfor en forståelsesramme, og tar høyde for livsbetingelsene barn og unge har eller har hatt. Det legges spesielt vekt på opplevelser i tidlig barndom.

På denne måten er TBO ikke en metode, men et rammeverk som kan gi foreldre, fosterforeldre, miljøpersonale, barnehage ansatte og lærere konkrete verktøy de kan bruke i møte med disse barna som til tider kan ha en svært krevende og utagerende adferd.

TBO bringer den voksne behandleren nærmere roten til problemet som forårsaker adferden. I stedet for å sette søkelys på adferden som et problem ser man heller på det som et symptom for et dypere traume, og fører til at en møter barn og unge med større respekt og forståelse, noe som har vist seg å være svært effektiv (Hagen, Silva, & Thelle, 2016).

I denne teksten skal jeg fremlegge det teoretiske grunnlaget for TBO, samt vise igjennom eksempler hvordan modellen kan brukes på flere forskjellige måter.

Teoretisk bakgrunn; utviklingstraumer og komplekse traumer:

Når barn utsettes for krenkende, skremmende eller skadelige hendelser som skjer tidlig i barnets liv kalles dette et utviklingstraume. Det kan være at barnets essensielle behov ikke blir møtt, og det ligger i ordet utviklingstraume, at dette kan er med på å skade barns utvikling og påvirke det i en negativ retning. Begrepet komplekse traumer brukes også for å beskrive utviklingstraumer. Traumbegrepet omfatter i dette tilfelle med enslige mindreårige enkeltstående traumer er ikke dekkende nok for å beskrive de psykologiske, sosiale og utviklingsmessige skadene bar blir påført av sine omsorgspersoner i ung alder og over tid. I en situasjon hvor barnet oppfostres i et dysfunksjonelt hjem vil ofte det ene traumet raskt bli etterfulgt av det neste, og på den måten blir barnet multieksponert for en rekke traumatiske hendelser. May Bente Hagen 2016 bruker begrepet «Kompleks traumatisk eksponering» som i dette tilfellet gjelder alle de traumer barnet ved gjentatte hendelser er blitt utsatt for innenfor det miljøet det vokser opp i (Hagen, Silva, & Thelle, 2016).

Komplekse traumer brukes som begrep for hendelser som har vært en varig belastning

fra tidlig barndom. Frekvensen av hendelsene trenger ikke være høy (ifht. antall voldsepisoder, overgrep eller andre krenkelser), det varige som henvises til er den konstante og vedvarende frykten barnet har for at det skal skje nye traumatiske hendelser.

De sentrale delene av hjernen som spesielt påvirkes av tidlig og langvarig traumebelastning er påvist og særskilt gjelde:

- ❖ Tilknytningssystemet
- ❖ Alarmrespons og fysiologisk aktivering.
- ❖ Emosjonssystemet
- ❖ Hukommelsen

Problemer rundt disse aspektene i barnets utvikling viser seg å ha en stor påvirkning på generelle reguleringsproblemer. Utfordringer med å kontrollere og styre egne følelser, problemer i relasjoner til andre mennesker, trøbbel med å kontrollere aktivering samt vansker rundt forståelse av selvet og egne reaksjoner. (Van Der Kolk, 2009, Nordanger,2011) Listen over symptomer kan være så mangt. Noen av de konkrete symptomene kan være adferdsvansker, manglende impuls kontroll, avhengighet, mangel på fokus/ro, problemer i nære relasjoner, psykosomatiske plager og unormal tilbaketrekning. Fellesnevneren for reaksjonene en ser vil passe under reguleringsvansker.

Traumebasert omsorg, forståelse og metodikk:

TBO er et rammeverk for å forstå adferden, og hvilke metoder man bruker for å hjelpe og tilrettelegge. TBO er fundamentet eller «huset» en bygger opp rundt barnet og de omsorgspersonene det har, samt grunnlaget for det omsorgsarbeidet og behandlingene baserer seg på (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Metodene, hvilke intervensjoner og verktøy man tar i bruk er inventaret i dette «huset», og kan ikke komme ordentlig på plass for fundasjonen/huset er etablert. Rekkefølgen er viktig, huset først før man tillegger interiøret. De tre hovedprinsippene som ligger til grunn for huset er trygghet, relasjon og affektregulering. Disse kalles av Howard Bath «De tre Pilarene for traumebevisst omsorg». TBO er et rammeverk for å forstå adferden, og hvilke metoder man bruker for å hjelpe og tilrettelegge. TBO er fundamentet eller «huset» en bygger opp rundt barnet og de omsorgspersonene det har, samt grunnlaget for det omsorgsarbeidet og behandlingene baserer seg

på. Metodene, hvilke intervensjoner og verktøy man tar i bruk er inventaret i dette «huset», og kan ikke komme ordentlig på plass for fundasjonen/huset er etablert. Rekkefølgen er viktig, huset først før man tillegger interiøret. De tre hovedprinsippene som ligger til grunn for huset er trygghet, relasjon og affektregulering. Disse kalles av Howard Bath «De tre Pilarene for traumebevisst omsorg» (Jørgensen & Steinkopf, 2013).Jeg vil gjøre rede for de tre pilarene nedenfor.

Trygghet

Hos barn med traumer i bagasjen kan opplevd trygghet ikke nødvendigvis sammenlignes eller føles det samme som fysisk trygghet. For omsorgspersonene blir det å skape og sette søkelys på trygghet et av de viktigste fokusområdene. Moderne hjerneforskning viser til at barn som har blitt traumatisert i ung alder ofte har et hypersensitivt nervesystem. Det betyr at selv om de befinner seg i en situasjon som oppleves av andre rundt som «trygg» så går alarmene inne i hodet på dette barnet, og skaper en konstant utagering på ting og situasjoner som for utenforstående kan virke uforståelig. Når alarmen går, uansett grunn, fylles blodbanen av stresshormoner, dermed mister barnet kontakt med den analytiske, tenkende og reflekterende delen av hjernen. Barnet går ut av sitt toleransevindu, og kan oppfattes som vanskelig eller urimelig for de rundt (Jørgensen & Steinkopf, 2013). Når barnet er overstimulert eller understimulert er det få muligheter for utvikling og tilegning av nye adferdsmønstre. Samtidig kan adferden mange barn og unge viser på grunn av frykt og traumatisering i barndommen direkte føre til straffereaksjoner og kontrollerende tiltak som i disse tilfellene kan virke mot sin hensikt. Dette i seg selv skaper et enda mer utrygt miljø for traumeutsatte barn. Målet skal være å møte den emosjonelle smerten og traumene som ligger bak adferden, på en måte som ikke tilfører barnet mer smerte ved å ty til staffende eller kontrollerende tiltak som kan re-traumatisere barnet (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Relasjon

For denne pilaren er det viktig at trygghet og opplevelsen av å være trygg er på plass for at en relasjon kan skapes, som gir barnet tilknytning. Barn som har vært utsatt for traumer forbinder ofte voksne med ubehagelige og vonde følelser. Ofte fører dette til at de møter voksne som har en omsorgsrolle ovenfor de med stor skepsis. De kan være mistenksomme, unnvikende og lite imøtekommende ovenfor voksne. Disse barna som fremviser en spesielt krevende adferd, kan ofte

være særlig vanskelig å behandle. I hjernen vår finnes det speilnevroner (Wennerberg, 2011). Disse imiterer barnets følelser og kan gjøre det vanskelig å ikke møte sinne med sinne. Det er en naturlig reaksjon å bli sint som en refleks på å bli møtt av sinne. Dette er lite hensiktsmessig i møte med traumeutsatte barn, og det er viktig å reflektere rundt egne reaksjoner i møte med disse barna. Viktigheten av å møte barna med respekt, anerkjenne deres følelser, være sensitive og oppmerksomme er viktig, samtidig som man må regulere og reflektere rundt egne reaksjoner i en krevende situasjon (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Følelsesregulering

Affektregulering er en lært evne, og derav har små barn ikke mulighet til å regulere sine egne følelser i stor grad. I løpet av oppveksten tilegner barnet seg denne egenskapen ved å lære av omsorgspersoner som tilbyr trøst og beroliger barnet. Man bruker kroppsspråk, toneleie og fysisk berøring for å hjelpe å regulere barnet samtidig som man hjelper barnet ved å sette ord på vonde følelser, her belyses det med et eksempel. «Jeg skjønner du ble sint nå». «Jeg kan se at du er redd nå». Man kan hjelpe ved å stoppe barnets aggressive handlinger igjennom å bruke trøst og omsorg, som f.eks. å ta det opp i fanget, hjelpe det å bekrefte følelsen de føler med å sette ord på den. Ved å forklare hvorfor reaksjonen kommer hjelper vi ikke bare barnet i den umiddelbare situasjonen, men vi legger også et grunnlag for at barnet skal forstå egne følelser bedre i fremtiden, sette ord på dem og deretter kunne bedre regulere seg selv. Omsorgspersonen lærer bort at emosjonelle reaksjoner er helt naturlig, og vil være der for å hjelpe å regulere barnet. Barn som har opplevd traumatiske hendelser i disse tidlige årene har i stor grad en del problematikk rundt det å regulere egne følelser. Derfor blir det en viktig oppgave for omsorgspersoner rundt disse barna å regulere barnets følelsesliv da dette er kunnskap de ikke sitter inne med på grunn av manglende oppfølging (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Samregulering

Barn og unges erfaringer og opplevelser av skam, avvising, redsel og savn kan ikke bare fjernes. De må hjelpes med regulering av vanskelige og ukontrollerbare følelser av omsorgspersoner når de ikke er i stand til det selv. Over tid kan omsorgspersonen igjennom å tilby støtte, hjelp til å sette ord på følelser, møte barnet der det er og være en trygg voksen som de kan regne med å ha tillitt

til. Dette fører igjen til at barnet lettere lærer å regulere seg selv, og kan tilegne seg verktøy som gjør det lettere å plassere traumatiske tidligere hendelser i fortiden, samtidig som man styrker de i møte med ubehagelige følelser i fremtiden. Når noen reagerer på en utagerende måte kan man for eksempel gjennom samregulering ikke bare sette ord på følelsen, men sette den i et system som viser barnet hvorfor de føler som det gjør og at det ikke nødvendigvis er utelukkende negativ å kjenne på vonde følelser. Det å korrigere, kjeffe eller straffe vil derav bli det motsatte av samregulering, da barnet rett og slett ikke er mottakelig for fornuftsbasert irettesetting og møtes barnet med sinne i stedet for forståelse kan det gjerne ta lengre tid før barnet kommer innenfor toleransevinduet sitt igjen og blir mottakelig for kommunikasjon. For at samregulering skal fungere må omsorgspersonen hjelpe barnet til å oppnå ro og trygghet som da vil hjelpe for å komme seg innenfor det barnet føler som trygge rammer igjen. Over tid vil denne tilnærmingen som baserer seg på trøst og forståelse føre til at barnet på sikt blir bedre til å regulere seg selv, får et større toleransevindu og bedre kontroll over eget følelsesliv (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Time-in som prinsipp

Begrepet time-out er kjent innenfor barneoppdragelse som et effektivt middel for å irettesette barn, og ta de ut av en situasjon hvor adferden deres er blitt for utagerende. For traumeutsatte barn kan denne metoden virke mot sin hensikt, ved å tilføre skam over manglende kontroll og straff som en reaksjon fra voksne fordi barnet er utenfor toleransevinduet sitt. Prinsippet time-in setter søkelys på det å inkludere barnet i en annen aktivitet som kan være med på å regulere ned vanskelige følelser. I stedet for å fjerne barnet fra situasjonen og påføre straff eller en følelse av skam fordi det mistet kontrollen, tar omsorgspersonen barnet ut av situasjoner på en måte som både forklarer prosessene for barnet som førte til utbruddet, og viser at det fremdeles fortjener støtte og omsorg selv når det har utvist adferd som blir sett på som negativ. Et eksempel kan være at omsorgspersonen sier til barnet at «nå ser jeg at du er frustrert og lei deg. La oss gå ut en tur i hagen bare du og meg og slappe av litt og kose oss.» Beskjeden barnet mottar da er forståelse over frustrasjon rundt manglende mestringsfølelse, de blitt møtt ved en vennlig voksen som er parat til å hjelpe å forstå følelsene rundt det å ikke få noe til. En voksen som vil hjelpe med å regulere følelsen til barnet der og da, men også bidra til at barnet selv får verktøy for å regulere egne følelser i fremtiden. De får følelsen av å være del av et felleskap som støtter opp om hverandre, og hvor du ikke føler deg like alene i de vanskelige følelsene (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Smerteuttrykk og hvordan hjernen formes etter bruk.

Når et barn utagerer er et viktig prinsipp i TBO at vi tolker denne adferden som et uttrykk på smerte. Hvordan vi prater om andre har en effekt på vårt eget toleransevindu og hvordan vi møter barn i en vanskelig situasjon. Hvis vi hele tiden omtaler utagerende barn som «vanskelig, og umulige, de vil ikke høre», legger vi til grunn at adferden er en bevisst handling. Da legger vi også ansvaret for nedregulering på barnet selv om det ikke er i stand til det i øyeblikket. Dersom dialogen man har rundt barn med adferdsproblemer innebærer at man omtaler smerteuttrykk som kommer i form av utagerende adferd som nettopp det, smerteuttrykk. «Nå har han det vondt inni seg, den indre smerten gjør at han faller ut av toleransevinduet sitt, og han trenger hjelp til å komme seg tilbake dit igjen». Dette gjør at barnet blir møtt der det er, ikke der vi vil det skal være. Denne innsikten kan skape nye tankemønstre for omsorgspersoner i krevende situasjoner. I tillegg kan det gjøre det lettere å etterfølge og bruke TBO-prinsippet i behandling der det kreves og er hensiktsmessig (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Bruce Perry (1999) hevder at hjernen formes etter bruken, og dette kan utnyttes på positive måter. På samme måte som negative hendelser og interaksjoner kan påvirke hjernen i en negativ retning, kan positiv samhandling være med på å reparere og forbedre prosesser i hjernen som vil være fordelaktige for barnets utvikling. I forhold til enslige mindreårige, er dette relevant i og med at barn og ungdommene ofte har traumer som påvirker den psykiske helsen som her kan reverseres. Siden ulike funksjoner i hjerner samhandler med hverandre er det derfor ikke bare innenfor følelseslivet at barn kan få en positiv utvikling. Igjennom jobbing med motoriske ferdigheter, kognitive og reflekterende funksjoner kan disse aktivitetene samlet føre til en bedre og mer helhetlig utvikling hos enkeltbarnet. Hele hjernen jobber og skaper nye koblinger som vil bidra til lettere regulering i fremtiden. Positive møter med omsorgspersoner og instanser barnet må forholde seg til er derfor med på å bygge opp om barnets selvregulering og selvstendighet, mens straffereaksjoner kan bidra til regresjon og negative koblinger til voksne omsorgspersoner og personer med autoritet (Jørgensen & Steinkopf, 2013).

Hvordan og i hvilket tempo ungdommene modnes og utvikler seg varierer stort fra individ til individ. Noen forbedrer seg jevnt og får etter hvert et lavere symptomtrykk, noen har forbedring og så tilbakefall som igjen fører til en forverring av de opprinnelige symptomene. Hos andre igjen

utviser de liten forbedring igjennom hele prosessen. Dersom man har opplevd et traume eller flere traumatiske hendelser øker risikoen med en gang for at du kan oppleve å få problemer senere i livet med en rekke aspekter i livet. Noen sliter med hverdagen på skolen, andre har psykosomatiske smerter, eller sliter med å bygge relasjoner til andre. Det er en rekke måter disse smerteuttrykkene kan manifestere seg.

Omsorgspersoner som jobber med dette, må ha kunnskap om hvordan man jobber med traumeutsatte barn og hvordan man kan være en stabil og trygg voksenperson da denne sosiale støtten er uvurderlig. Den totale mengden av mulige traumatiske hendelser er stor, og det er ofte tung belastning for mange å bære på. Derfor er det viktig at Norge utvikler bedre systemer for kartlegging av traumer og posttraumatisk stress for å være i forkant av problemene og ha muligheten til å tilby tidlig behandling (Lien, Siem, Julardzija, & Bakke, 2019).

Kultur, krysskultur og integrering

Fra det kollektive til det individuelle

Grunnen til at jeg valgte den delen av teorien er at jeg også prøver å forske på hvordan det nå er å bo for seg selv. Samt hva er forskjellen med å bo på kollektivt og hvordan overgangen oppleves. Det finnes forskjellige tilnærminger innenfor kulturell psykologi. Det de har til felles er å se menneskers liv som nedfelt i virksomheter, fortelling og språkspill. De har eksistert før og vil eksistere etter individet. Gjennom barnets veiledende samspill med sine omsorgspersoner blir det de forskjellige kulturelle formene aktivt rekonstruert. Derfor er individuelle psykologiske mønstre å oppfatte som rekonstruksjoner av kollektive mønstre som er kulturelt, historisk gitt og økologisk, samt som vi er deltakere igjennom vår hverdagspraksis. Dette står ikke i motsetning til at biologiske og genetiske forhold også setter rammer for enslige mindreårige utvikling. Samtidig betyr det at psykologiske prosesser har et kulturelt grunnlag. Gjennom en tilegnelse, også nevnt appropriering, av redskaper eller artefakter, tilegner vi oss menneskelige former for psykologi og kognisjon, sjanger, metaforer og modeller. Alt dette er med på å danne våre forståelsesformer, forestilling, kognitive strategier, og følelsesmessige orientering og ikke minst deres normative oppskrifter for hvordan de skal leve bedre liv. Approprieringen skjer gjennom venner innenfor sosialt etablerte praksisformer og deltakelse i samspill med engasjerte omsorgsgivere. Slik ledes disse ungdommene til å bli fullverdige medlem av et kulturelt fellesskap. Derfor er utvikling en kulturelt assistert prosess. Dermed blir den ytre dialogen og samhandling til indre operasjoner,

som igjen blir rekonstruert som personlige, psykologiske mønster. Ytre forpliktelser og allianser med andre blir til indre forpliktelser og avgjørelser med en selv, eller med de andre i en selv. På denne måten dannes indre personer, stemmer og dialoger, som gir en flerstemt mening til deres opplevelse av verden.

Krysskulturelle barn og unge

Her skal jeg bruke boka til Lill Salole (2018), fordi denne boka er sentral i min problemstilling. Det er flere punkter som disse ungdommene strever med å komme i gang med. Under tar jeg for meg en av de viktigste og mest kjente dilemmaer som krysskulturelle barn sliter med (Salole, 2018).

Kultur, kunnskap og sensitivitet

Enda en viktig tematikk som kommer opp når vi snakker om asylsøkere og flyktninger er kulturforståelse. En stor andel flyktninger kommer fra områder hvor storfamilien, ikke staten, tar vare på deg. For å få til et godt samarbeid mellom brukeren og hjelperen er det viktig at man har en viss grad av felles forståelse for de respektive kulturene som her møtes. Siden grunnlaget for forståelse baserer seg på tidligere erfaringer er det viktig å sette seg inn i hvor brukeren kommer fra, og hvilke forventninger og kunnskaper de har rundt hvordan det vestlige synet på verden er og hvordan systemene fungerer. Dersom utgangspunktet ditt for å tolke sykdommer har rot i en religiøs eller overtroisk tradisjon, kan det profesjonelle vestlige synet på medisinsk behandling virke fremmed og feil, noe som kan skape utfordringer for hjelperen. Her er det viktig at den profesjonelle klarer å tilpasse seg forutsetningene til brukeren for å skape en behandlingsplan som fungerer på best mulig måte for begge parter (Lien, Siem, Julardzija, & Bakke, 2019, s. 50).

Å finne sin egen stemme

Det å bli forstått er utrolig viktig for at man føler seg sett og hørt. Jeg opplever at flere av ungdommene kan bli frustrert av manglende kommunikasjon både verbalt og ved oversettelser. Dette henviser jeg til i funnene mine nedenfor. Dersom man føler at man mister for mye viktig informasjon i oversettelsen eller ikke klarer å ordlegge seg riktig kan det føre til frustrasjon og en

følelse av å ikke bli anerkjent. Det at man føler at det man har å si blir verdsatt og tatt alvorlig er viktig for både selvfølelse og mestringsfølelse. I de tilfellene man hindres i å uttrykke seg til det fulle, enten på grunn av manglende språk, kulturforståelse eller annet kan man ofte føle seg motløs, og som om man har mistet stemmen sin. Budskapet kommer ikke ordentlig frem, og den kan føre til frykt, frustrasjon og aggresjon. De som sitter med en følelse av at samfunnet de lever i ikke kan eller ønsker å forstå den føler seg ofte avvist og bagatellisert (Salole, 2018).

Ujevn modning

Modenhet blant barn varierer ikke bare individuelt, men også kulturelt. Hvor tidlig du må ta på deg ansvar eller byrder er i stor grad avhengig av livssituasjonen din og hva som forventes og kanskje er nødvendig i den kulturen du lever i. Ungdommene som er enslige mindreårige vil mest sannsynlig ha opplevd traumer, både i hjemlandet sitt, og også i selve flukten som kan ha gjort dem sårbare, men kan også være med på å legge grunnlag for mestring. Grunnen til at dette er relevant, er at personalet bør være oppmerksomt på ujevn modning. Har du hatt en stabil oppvekst, med trygge rammer og gode forhold, eller måtte du ta på deg ansvar tidlig som gjorde at du i større grad måtte vokse opp raskere er forhold som kan påvirke hvor moden du kan oppfattes som.

Barn som er krysskulturelle oppfattes ofte som mer modne enn jevnaldrende barn, og har ofte flere erfaringer med seg som fører til en bredere virkelighetsforståelse enn andre barn. Dette kan i noen tilfeller være et tveegget sverd, da et barn som utad virker veldig modent kanskje bærer med seg sårbarheter og byrder på innsiden som fører til at de føler seg utenfor og dårlig forstått (Salole, 2018).

Mens noen krysskulturelle barn utviser større modenhet enn alderen skulle tilsi fordi de har måtte tatt ansvar tidlig kan andre fremstå som umodne og uregulerte for alderen. Traumatiske hendelser setter spor i barn som viser seg i mange forskjellige uttrykk, det er derfor viktig å huske på at det ikke bare er de ungdommene som viser en utagerende adferd som kanskje har det vondt inni seg, men også de som virker modne og pliktoppfyllende kan bære med seg store byrder. For barn som da i tillegg må lære seg å kommunisere på et språk de enda ikke behersker helt kan det være enda vanskeligere å uttrykke seg på en måte som gjør at de føler seg hørt og sett, noe som kan resultere i det som noen kan se på som en umoden adferd. Ujevn modning kan ha mange uttrykk, og det er viktig å huske på at barn og unge som har hatt et liv hvor de i stor grad har levd med usikkerhet,

forflytning og usikre rammer i løpet av oppveksten kanskje ikke har hatt kapasitet til å sette søkelys på mer enn det mest basiske. I omsorgsarbeidet i møte med enslige mindreårige er det i tillegg flere tilleggsutfordringer. Kulturelle forskjeller gjør at enkelte kunnskaper som norske barn har ikke er normalt eller vanlig å ha kunnskap om for et barn fra en annen kultur, noe som kan tolkes som umodenhet. Det å ha søkelys på ujevn modning, og årsakene bak blir da viktig for å kunne møte individuelle barn der de er på en måte som gjør at de føler seg forstått (Salole, 2018).

Myndiggjøring

Alle barn, og spesielt krysskulturelle barn, trenger å føle at de har en innvirkning på hva som skjer i sitt eget liv. Dersom et barn må leve et liv der alle aspektene av kulturene det deltar i må holdes separat eller ikke klarer å integreres i hverandre kan dette føre til uro og en destruktiv holdning til et liv de ikke føler de har kontroll over. Det å kunne respektere barnas utgangspunkt samtidig som man jobber med å lære og tilføre nye mestringsstrategier er en viktig faktor i en positiv utvikling. Med en følelse av mestring kommer også forståelsen og troen på at man kan ha en innvirkning på eget liv, og man vil etter hvert naturlig kunne ta føring for eget liv (Ellingsen, Levin, Berg, & Kleppe, 2015).

Trygging av barn som flytter

Det kan være viktig for barn som må flytte og sørge for at det er godt forberedt på det som skal skje og lage en slags plan for hvordan man kan underbygge trygghet i samspill med en stor forandring i livet for barnet. Dersom et nytt språk og en ny kultur må læres og forstås er dette enda et aspekt med en stor forandring det kan være viktig og forberede barnet på.

Det å la barnet delta i en prosess designet for å forberede det på en positiv måte på store forandringer er med på å skape en bedre læring og en tryggere prosess for barnet. Det at barnet kan stille spørsmål, uttrykke tvil og bekymringer er viktig for at det får følelsen av å delta og ha en viss kontroll over sitt eget liv. Det er mange ting som kan være med å skape økt trygghet for barn i forkant og i etterkant av flyttingen. Imens flyttingen pågår og i etterkant er det viktig for barnet å få veiledning og oppmuntring til å uttrykke egne følelser rundt situasjonen og endringen

det har måtte gå igjennom til en omsorgsperson (Valenta & Berg, Asylsøker i velferdsstatens venterom, 2012).

Det er viktig å hele tiden være bevisst på at krysskulturelle barn kan ha ulike reaksjoner på overganger, noen ønsker og søker hjelp, andre ønsker hjelp, men oppsøker det ikke, mens andre igjen bare vil gli inn uten så mye styr som mulig. Man bør kartlegge hvordan alle barn og ungdom som flytter til Norge opplever overgangen, og forsikre seg om at barnet føler seg akseptert og har verktøy til å fungere godt både sosialt og fagmessig.

Enkelte skoler samler de nylig tilflyttede barna i egne språkgrupper hvor de kan snakke morsmål eller språket de lærte på reise. Mange krysskulturelle barn har også glede av å ha samvær med ungdom med flyktningbakgrunn og vice versa. Vær oppmerksom på enkeltindividet, og pass på og også respektere de krysskulturelle barna som ikke ønsker spesiell oppmerksomhet. De barna og unge som ønsker bør tilbys regelmessig rådgivning eller samtaler med helsepersonell for å fremme en følelse av kontroll og tilegning av kunnskaper for å i større grad styre sitt eget liv på en positiv måte (Valenta & Berit(red), Asylsøkere, 2012)

ICDP- et kulturpsykologiske verktøy som støtte for utvikling.

ICDP er et program laget for å fremme barns psykososiale utvikling i min oppgave prøver jeg å finne ut hvordan ansatte iverksetter ICDP samt hvordan kan det direkte påvirker ungdommene. Jeg mener at den ICDP-programmet en viktig teori som kan sterke min oppgave på grunn av at det går på selve utvikling til ungdommene (ICDP Norge, 2021)

Bakgrunn og historie

Det skal bygge og støtte foreldre og omsorgspersoners kompetanse i møte med barn og unge. Hovedmålet i ICDP er å påvirke kvaliteten i kontakten og samspillet mellom omsorgsgiver og barn et Derunder kan vi si at det finnes tre hovedmål om følgende:

- ❖ *Å fremme den positive oppfatningen av og holdningen til barnet.*
- ❖ *Å påvirke omsorgsgivers forståelse av hvor viktig samhandlingen mellom omsorgsgiver og barnet er for barnets utvikling.*

❖ *Å fremme omsorgsgivers oppfatning av seg selv som kompetent og mestrende.*

Disse målene har som hensikt å starte en prosess hos omsorgsgivere som vil føre til en god utvikling både hos barnet og omsorgspersonene. Man skal som utgangspunkt støtte opp om og fremme en intuitiv omsorgskompetanse som omsorgsgiveren har i seg. Hvis denne kompetansen kommer på plass skaper det en bedre kontakt med barnet, og gir rom for et godt samspill siden omsorgspersonen bedre vil klare å legge fra seg utenforstående stressmomenter som f.eks. tidsklemma, personlige problemer og økonomi. Det samspillet i hverdagen som ICDP setter søkelys på fremmer omsorgspersonenes sensitivitet og empatiske evner. Dette for å lettere kunne jobbe så tett på og så konkretisert som mulig (ICDP Norge, 2021).

Ulike arenaer skal lett kunne tilpasses programmet, i likhet med ulike kulturelle kontekster. Samspill og relasjoner er viktige fokuspunkter for å bygge tillit mellom barnet og omsorgspersoner. Programmet skal være bevisstgjørende, og bygge på kunnskap omsorgspersonen allerede har. Man skal bevisstgjøre for å skape forståelse rundt metodikken. Omsorgspersonene skal bli gjort bevisst på hva som allerede er bra og få veiledning og undervisning for å lære ny kunnskap.

Kjernekomponentene i ICDP (ICDP huset)

Som i TBO har ICDB- programmet brukt huset som metafor ICDP-huset lignende er en måte å forklare og illustrere modellen det jobbes med, og hva som er de viktigste referansepunktene for et godt samspill mellom barn og voksen. Tomten symboliserer det mest grunnleggende for å bygge videre på en relasjon, hvordan vi oppfatter barnet, og at all fremtidig omsorg og relasjonsbygging må skje med et positivt syn på barnet som utgangspunkt (ICDP Norge, 2021).

Grunnmuren setter rammer for sunn kommunikasjon, at barnet skal møtes med åpenhet og aksept igjennom en dialog som skaper en trygghetsfølelse hos barnet. Dette er med på å skape et solid grunnlag for den jobben som kommer senere, og styrket barnets grunnlag for videre læring.

Støttestillaset til huset symboliserer de omsorgsgiverne som jobber med barnet, og hvor viktig deres støtte og hjelp er for barnets videre utvikling og mestringsfølelse. Disse stillasene er med på

å støtte opp om huset mens det bygges, og kan tilpasses barnets behov over tid. Etasjene i huset representerer det arbeidet som gjøres med barnets meningsskapende dialog, og målet er å supplere barnets læringsevne, og styrke dets kognitive utvikling (ICDP Norge, 2021).

Taket, som kommer på plass til sist når alle de andre elementene er bygget opp under trygge rammer og med god tid er hvor regulering først kommer inn i bildet. Alt arbeidet som er gjort til nå er nødvendig for å skape muligheten for utvikling her, med utgangspunkt, alltid, i et positivt syn på barnet. Her læres det selvkontroll over handlinger og regulering av egne følelser, samt legger et viktig grunnlag for å forstå verden (ICDP Norge, 2021).

Tanker og håp om fremtiden

For mange var det et ønske om å gi tilbake til samfunnet som tok dem imot. De fleste opplever at de etter fem år i Norge har tilpasset seg til samfunnet og har det etter forholdene bra i livet sitt. De føler at de har innvirkning på eget liv, og klarer seg godt. De er bevisste på at valgene de tar må være dominert av tanken om å ta riktige valg og velge bort gale innflytelser eller venner med dårlig påvirkning. At samfunnet etablerer flere sosiale arenaer som kan legge til rette for bedre integrering av enslige mindreårige i det norske samfunnet er viktig da mange finner det vanskelig å finne seg etnisk norske venner. Det er viktig at de finner plass i og skaper seg felleskap som er trygge sosiale arenaer hvor de kan oppleve aksept, mestring og felleskap (Lindeman, 2007).

I dette kapittelet har jeg belyst at det å være en profesjonell omsorgsarbeider innebærer at man har kunnskap på flere områder. Først har jeg satt søkelys på at man trenger en individuell plan og at barnevernet har ansvar i forhold til tiltaksplaner og vedtak. Det er en hovedsak at de enslige mindreårige skal føle på trygghet, samtidig oppnå selvstendighet. Traumbasert omsorg er et av hovedverktøyene sammen med ICDP, og skal ligge grunnlag i alt miljøarbeid med enslige mindreårige. Kultur, krysskulturell og integrering blir også belyst fordi jeg opplever at dette er en viktig del av å bli en del av det norske samfunnet. Videre er det viktig at de verktøyene man bruker blir iverksatt, og jeg har sett på flere sammenheng i den forbindelse, som blant annet myndiggjøring, å finne sin egen stemme og ujevn modning. I neste kapittel vil jeg presentere metoden jeg valgte å bruke i mitt forskningsarbeid.

3 Metode og data I oppgaven diskuterer jeg hvordan kommunene arbeider i forhold til enslige mindreårige, og hvordan dette blir ivaretatt. Jeg er opptatt av hvordan deres erfaring er i forhold til omsorgen de har hatt i møte med ansatte i Kristiansand kommune. Samtidig har jeg søkelys på de ansatte i denne enheten, og hvordan de selv opplever at denne tjenesten har håndtert denne utfordringen. Jeg har hatt søkelys på hvordan både ungdommene og de ansatte har opplevd å være en del av dette. Det krever at jeg går i dybden, snarere enn i bredden for å få så gode data som mulig i forhold til min problemstilling. Det er begrunnelsen for å velge kvalitativ metode. Det karakteristiske ved et intervju er at det gir mye informasjon om få informanter, i tillegg til dette at man har direkte kontakt med dem. Ved presentasjon av data vil disse være som sitater og en velger her ikke tabeller som i en kvantitativ undersøkelse (Hellevik, 2011, s. 110).

Informantene består av fem ungdommer som kom til Norge som enslige mindreårige, og fem ansatte som jobber i EM-tjenesten, for å kunne belyse hvordan arbeidet med EM har blitt utført. Grunnen til at jeg ønsker å intervju begge gruppene er at jeg gjerne vil ha data om hvordan denne tjenesten oppleves både fra ungdommene og de ansattes perspektiv. Deltakere har ulik bakgrunn, kjønn, nasjonalitet, opprinnelsesland og botid i Norge. Intervjuene foregikk i Kristiansand, og dataene ble anonymisert etter NSD-standard. Selv har jeg vært flyktning og jobbet som miljøterapeut i 2018-2020 med mindreårige flyktninger i Kristiansand kommune. I mitt arbeid med ungdommene fattet jeg interesse for hvordan de har opplevd måten ansatte har gitt dem omsorg på, og om TBO og ICDP har vært viktige ressurser i dette arbeidet. Fokuset mitt er på hvordan det har gått med ungdommene, og hvordan arbeidet med ungdommene opplevdes for de ansatte. Det er viktig for meg at ungdommene blir godt integrert, og jeg vil gjerne bruke dataene mine til å sette søkelys på hva som kan være hensiktsmessig eller ikke.

Nå skal det oppgis en liten oversikt over strukturering og oppbygging av de metodiske tilnærmingene i prosjektet.

Rekruttering

Jeg har hatt to grupper informanter som nevnt ovenfor. Rekrutteringen ble foretatt gjennom kjennskap til ungdommene i mitt arbeid i EM, ungdommene har jeg selv jobbet med i tjenesten som ansatt, til de flyttet ut. I forhold til de ansatte er dette mine tidligere kollegaer i EM, og jeg

har rekruttert dem på min tidligere arbeidsplass. Informantene ble kontaktet på telefon, for å avtale eventuelle intervju.

Det vil altså si at den ene gruppen informanter er ansatte i Kristiansand kommune, som jobber med enslige mindreårige. De ansatte jeg valgte som informanter var personer som hadde en bred erfaring på feltet, og hadde jobbet i tjenesten i flere år. I tillegg til dette hadde de forskjellig utdanningsnivå, som blant annet barne- og ungdomsarbeidere og miljøterapeuter. Denne gruppen har både kvinnelige og mannlige informanter. Den andre gruppen informanter er tidligere brukere som har bodd på institusjon for enslige mindreårige og som nå bor for seg selv. I denne gruppen er det kun unge menn, fordi institusjonen jeg jobbet på kun hadde dette.

Jeg valgte å intervjuer både ansatte som jobber i den aktuelle tjenesten og tidligere brukere som har bodd der tidligere. Grunnen til at jeg valgte disse ungdommene som nå er ute av systemet og ikke de som bor i boligen per dags dato, er at jeg opplever at de er mer reflekterte og analytiske. Det er en fordel at de er over 18 år, myndige og har bedre grunnlag for å velge om de vil være med på et forskningsprosjekt. De har kommet seg såpass langt i prosessen og derfor mener jeg at de er mest kvalifiserte som representative i forhold til problemstillingen (Ryen, 2012).

Første målgruppe er i hovedsak enslige ungdommer som tidligere bodde i boliger for enslige mindreårige. De kom som asylsøkere og er nå i aldersgruppen 19-28 år.

Den andre målgruppen er ansatte som nå jobber i tjenesten for enslige mindreårige. De har forskjellig kompetanse, forskjellige erfaringer og studiebakgrunn. De ansatte er i aldersgruppen 30-55 år.

Nå står disse ungdommene i en situasjon der må de finne seg til rette i et nytt land, en ny kultur og et nytt språk de må lære seg, alt i et klima som er helt nytt for dem og som har mange ukjente kulturelle koder. Mange av dem har opplevd krig eller andre traumatiske opplevelser de bærer med seg i bagasjen. De er her i Norge av forskjellige grunner. En del av dem er på oppdrag fra andre for å tjene penger, slik at de kan forbedre familien de forlot sin økonomiske situasjon. Noen av dem ble sendt som såkalte ankerbarn av familien, med en stor forventning om at de skal få familiegjenforening. Andre er på ulike typer oppdrag for familien eller sendt bort av familien for å ivareta egen sikkerhet. At de kommer til Norge helt alene, vitner om at de i utgangspunktet er en

gruppe ressurssterke ungdommer som behersker mye. Samtidig er de en sårbar ungdomsgruppe, som står alene og har behov for masse omsorg. De er vanlige ungdommer med pubertetsproblemer, kjærlighetssorg og fritidsinteresser. Vi har opplevd jobben med de enslige mindreårige som en spennende og utfordrende jobb. Samtidig gir jobben gevinster på flere områder, følelsen av å kunne hjelpe disse sårbare ungdommene gir stor glede og mestringsfølelse hos de ansatte.

Bosetning av enslige mindreårige på Sørlandet ble benyttet, da intervjuer kun kunne holdes i denne landsdelen på grunn av Covid19 restriksjoner.

Tabell: 1

Oversikt over informantene ansatte:

Informant:	A	B	C	D	E	F
Aldersgruppe:	30-35	40-45	40-45	40-45	40-45	35-40
Utdanning	Sosionom	Fagarbeider	Sosionom	Pedagog	Sosionom	Ledelse

Tabell: 2

Oversikt over informantene ungdommene:

Informant:	G	H	I	J	K
Aldersgruppe:	18-25	18-25	18-25	18-25	18-25
Utdanning:	Student	Student	Student	Student	Student

Samtaleintervju – kvalitativ metode

Oppgavens problemstilling handler som nevnt om å forbedre kommunes arbeid med integrering av de enslige mindreårige. Jeg har valgt kvalitativ metode i mitt forskningsprosjekt, fordi jeg ønsker å gå i dybden av informantenes situasjon. Forskjellen på kvalitativ og kvantitativ metode er at kvalitativ metode har hovedfokus på en sosialt konstruert verden, og at kvantitativ metode har søkelys på en objektiv sosial verden. Kvalitativ forskningsstrategi bygger som nevnt på at den sosiale verden konstrueres gjennom individers handlinger. Dette betyr at sosiale fenomener varierer etter konteksten de opptrer i, samtidig som de heller ikke er stabile, men er i en kontinuerlig endring. Som forsker må jeg også sette meg nøye inn i informantenes situasjon, som

i dette tilfelle er gjennom samtaleintervjuet. Det vil igjen føre til at man på dette grunnlaget forsøker å finne nøkkelbegreper som kan benyttes for å forstå informantenes handlinger eller situasjoner. Man vil i kvalitativ forskning søke etter mening og formålsforklaringer som er typisk i en kvalitativ forskningsstrategi. Det vil videre være viktig i mitt forskningsprosjekt med nærhet og observasjon av et fåtall informanter. Kvalitativ metode registreres eller overfører data til tekst, i form av utskrifter av intervjuene, og disse vil analyseres med uformell teknikk (Ringdal, 2013, ss. 104-105).

Jeg har gjennomført 11 samtaler/intervjuer med 11 informanter. Til sammen består informantene av to grupper, de ansatte og brukerne. Jeg valgte følgende to grupper fordi jeg oppfatter at det å få innblikk fra begge sider er viktig for å forstå og oppnå en helhetlig vurdering av kommunes arbeid med de enslige mindreårige.

Selve intervjuene ble avholdt to steder. De ansatte ble intervjuet i et leserom på UIA, hvor det ikke var noen andre til stede. Intervjuene med de unge ble avholdt hjemme hos informantene, uten noen andre til stede. Hvor vellykket mine intervjuer ble, var også avhengig av i hvor stor grad informantene var motivert for intervjuet. Jeg opplevde at det ble en fin arena for dem å dele deres erfaring, og å innlemme erfaringer den enkelte hadde i forhold til min problemstilling. For at validiteten (har vi målt det vi vil måle) skulle bli ivarett var det viktig å ha med begge perspektivene som har erfaringer om det jeg skulle forske på, og ikke minst en god variasjonsbredde (Ringdal, 2013).

Intervjuguide

Som nevnt ovenfor har jeg valgt å intervju to grupper i min undersøkelse. Den første er ansatte som jobber med de enslige mindreårige og den andre ungdommene som har bodd på mindreårige-institusjon og bor for seg selv nå.

Hensikten med utvalget er å finne løsninger på disse dilemmaene som står i veien både for ungdommene og de ansatte, og hva kommunen bør jobbe mer med for å forbedre sitt arbeid med integrering av disse ungdommene. I tillegg til dette er det et mål å finne ut hva de ansattes

utfordringer med å jobbe med disse ungdommene er, og hvordan kommunen kan forbedre sine rammer og regler i denne jobben slik at ansatte får det bedre også.

Når det gjelder ansatte hadde jeg i intervjuene hovedfokus på:

- Hva er deres bakgrunn for å arbeide med enslige mindreårige flyktninger?
- Hva er det viktigste i møte dem og det å jobbe med disse ungdommene?
- Hva er TBO (traumebasert omsorg) for dem, og hvordan praktiserer de ICDP?
- Hva opplever de er den største utfordringen i arbeid med disse ungdommene?
- Hva tenker de tjenesten kunne blitt bedre på i framtiden?
- Hva tenker de at tjenesten bør tilby ungdommene for at integreringsprosessen går fortere?

Når det gjelder ungdommene hadde jeg hovedfokus på:

- Hvordan har deres opplevelser av å bo i en EM-bolig vært?
- Hva opplevde de var bra ved å bo i boligen?
- Hva opplevde de som vanskelig, ved å bo i boligen?
- Hva har de tatt med seg videre av erfaringer de fikk i boligen, etter at de har flyttet ut?
- Er det noe de mener burde vært gjort annerledes i EM-bolig?
- Hvor er de nå i prosessen?
- Vil også finne ut hvordan det er for de å vokse opp i krysskulturelt?
- Og ikke minst om deres tilhørighet, anerkjennelsesdilemmaer og ressurser

Transkribering

Jeg transkriberte etter jeg gjorde opptak av mine intervjuer. Jeg begynte å transkribere etter at jeg var ferdig med alle intervjuene mine på grunnlag av lydopptak og notater. Transkribering var for meg en krevende prosess og jeg brukte mye tid på å gjennomføre prosessen. Samtidig fikk jeg også en bedre forståelse og belysning av dataene som kom frem i samtalene med informantene mine. Og ikke minst, prosessen fikk meg til å reflektere over meg selv og min jobb i denne tjenesten. På grunn av dette begynte jeg å tenke over metodene jeg har brukt i jobben min, og det ble mer avklart for meg hvordan jeg skal forholde meg til disse sårbare ungdommene som jeg

jobber med bedre i fremtiden. Den prosessen var læringsrik for meg, og har også medført til flere vurderinger som har direkte effekt på forskningens pålitelighet og gangbarhet. Transkriberingsprosessen kan også ses på som grunnlaget for datamaterialets analyse (Ryen, 2012).

Et fenomenologisk perspektiv

I fenomenologiske undersøkelser er oppmerksomheten rettet mot verden slik den konkret oppleves og erfares fra for eksempel klientens eller pasientens eget perspektiv (Thomassen, 2006). En beskrivende fenomenologi sikter mot å forstå menneskers tanker, følelser og atferd. I kunnskapsutviklingen i helse- og sosialfag bidrar fenomenologiske forskning til innsikt i hvordan for eksempel pasienter og klienter forstår sin egen livssituasjon. Spørsmål man kan stille seg er hvordan enslige mindreårige egentlig har det, fasaden de uttrykker kan misforstås, tolker vi de rette signalene? (Dalland, 2012 (5.utg.)).

Symptomene som sårbare barn og unge fremviser kan være en reaksjon på hendelser tilbake i tid, og kan også ha oppstått som en respons eller beskyttelse mot det som er det egentlige problemet. Ved å kun behandle symptomet og ikke den bakenforliggende årsaken som kan være knyttet til barnets tidligere livssituasjon får behandling mindre effekt. En longitudinell studie fra USA, ACE studien, demonstrer godt hvordan negative barndomserfaringer, senere kan påvirke både fysisk og psykisk helse, samt hvordan du fungerer i samfunnet og på hvilken måte du tolker sosiale koder. ACE studien var i utgangspunktet et prosjekt for å hjelpe mennesker med sykkelig fedme, og skulle være et program for å fikse et enkelt problem definert som overvekt. Selv om overvekten var definert som problemet, oppdaget forskerne at de individene som droppet ut av behandlingen så ut til å ha størst suksess med «slankeprosjektet» (Anda & Felitti, 2012).

De lurte på hva årsaken til dette kunne være, og dermed dybdeintervjuet de rundt 300 av deltagerne i studien. Det som viste seg å være tilfellet var at overvekten ikke var problemet i seg selv, men løsningen på et annet problem. Deltagerne fortalte om barndommer fylt med vold, overgrep og krenkelser. Overvekten var en løsning på disse traumatiske hendelsene, et plaster på et problem som viste seg å gå mye dypere en nummeret på vekta, da det pleiet en indre uro og smerte. Slankeprosjektet ble dermed nesten som et nytt overgrep, da man fjernet symptomet overvekt som

på sin måte var en beskyttelsesmekanisme som lindret smerten forårsaket av traumene (Anda & Felitti, 2012).

Betydningen av det å prøve å forstå enkeltindividet, deres verdens og hvilke hendelsen de bærer på blir da enormt viktig. Hvordan ser disse individene sine indre liv ut og hvordan regulerer de seg selv når minnet om negative hendelser kommer i veien? Hva er forventningene disse barna har til voksne omsorgspersoner, og hva kan komme i veien for fremgang der tillærte mekanismer frem til nå har vært med på å beskytte barnet? Er det en respons på sinne eller redsel? Når barn og unge viser destruktiv adferd som vold, selvskading, rusbruk eller annen negativ adferd, hva er det de prøver å oppnå? Og hvordan kan man lære disse barna andre utløp og metoder for å mestre indre smerte og traumatiske minner.

Datamaterialets kvalitet

Et veldig positivt poeng ved case-studier er at det gir belysende forståelse og innsikt om det temaet som jeg forsker på. I dette prosjektet har jeg innhentet informasjon fra informantene mine. Metodevalget jeg har tatt i dette prosjektet er at jeg har samlet inn data og analysert erfaringer fra både de ansattes perspektiv om må jobbe med disse ungdommene, og ungdommene som var brukere av tjenesten som nå bor for seg selv. Jeg valgte disse to gruppene da jeg oppfatter det slik at synspunkter fra begge gruppene er viktige for å oppnå helhetlig innblikk i måten kommunen gjennomførte sitt arbeid med enslige mindreårige (Ryen, 2012).

En svakhet med mitt prosjekt er at jeg ikke fikk tid og mulighet på grunn av covid-19 restriksjoner til å intervju informanter fra andre relevante aktører i forbindelse med iverksettelsen av kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige. Relevante aktører som jeg gjerne skulle intervjuet er informanter fra Agder Politidistrikt, IMDI, enhetslederen for integreringstjenesten og ABUP.

En svakhet til i dette prosjektet er at prosjektet ikke er komparativt gjennomført. Det kunne altså forsterket kvaliteten på studien dersom jeg hadde sammenlignbare kommuner rundt i landet. I tillegg ville det gitt en begynnelse for å vurdere hvilke integreringstilbud som har oppnådd størst positiv effekt og motsatt, i forhold til kommunenes arbeid med integrering av enslige mindreårige.

En komparativ forskning kunne også gitt svar på hvorfor og hvordan resultatene har blitt som de er i de ulike kommunene. Og også hva som skal til for at disse kommunene som fremviser dårlige resultater kan forbedre sitt arbeid i feltet med disse barna. Som tidligere ansatt i tjenesten, både i møte med ungdommene og de ansatte, vil jeg ha et annet søkelys enn en som ikke har erfaring fra feltet og ikke kjenner til prosessene det blir jobbet etter, både før og etter at ungdommene flytter ut.

Validitet

Validitet tilknyttes forskningens gyldighet. Det innebærer gyldigheten av de klargjøringene som studien fører til. Det vil si at jeg som forsker må gå kritisk gjennom opprinnelsen for å ha klart for meg mine egne tolkninger. Validiteten i min forskning kan begrunnes med at jeg har tilknytning til miljøet, og kjenner disse ansatte og unge igjennom det at jeg har jobbet der selv. Det gir prosjektet andre kvaliteter, fordi jeg kjenner feltet så godt ut fra min egen erfaring. Jeg så også, da de første intervjuene var fullført, at jeg manglet litt bredde hos informantene på ansattssiden, og la derfor til en informant for å supplere informasjon, noe som også vil styrke kvaliteten på oppgaven. Informanten som jeg supplerte med var fra en annen bolig, for å sammenligne hvordan man jobbet på tvers av institusjonene. Noen ganger ble det også supplert med ekstra spørsmål for å spesifisere og klargjøre svar fra intervjuobjektene, noe som styrker informasjonen mottatt av intervjuobjektene (Østbye, Helland, Larsen, & Moe, 2013).

Ut fra hermeneutikken er en «nøytral tolkning» en umulighet. Arbeid med mennesker krever kunnskap om hele mennesket. I humanvitenskapen som omhandler studiet av mennesker og menneskeskapte fenomener, blir disse retningene gjerne kalt positivisme eller hermeneutikk. Hermeneutikk betyr fortolkningslære, for å forsøke å finne frem til meningen i noe, eller forklare noe som i utgangspunktet er uklart. Det vil si at hermeneutikken handler om å fortolke meningsfulle fenomener og beskrive vilkårene for at forståelser av mening skal være mulig. Som forsker kan jeg som sagt ovenfor aldri være nøytral, spesielt fordi jeg har vært både flykning selv og også jobbet miljøterapeut inn mot enslige mindreårige. Samtidig har jeg flyktet da jeg var eldre enn dem, i en alder av 27 år, var jeg ikke like sårbar for overgrep og traumer på grunn av alder. Det vil samtidig ikke si at jeg ikke har kjent på redsel og utfordringer med å komme som flykning

i et nytt land, men mye av det de anselige mindreårige har opplever har jeg kjennskap til personlig (Dalland, 2012 (5.utg.), ss. 51-57).

Begrepet validitet kan forklares ved å stille spørsmålet om tolkningene som regnes ut direkte er gyldige, i forhold til realiteten. Hellevik (2011) påpeker at validitet er avhengig av hva som er hensikten, om det er egenskapene i problemstillingen som gjelder. Dermed kan tolkninger fra ulike studier som bekrefter hverandre, knyttes til validitet. I validitet deles det mellom intern og ekstern validitet. Intern validitet er knyttet til hvordan årsakssammenhenger kan støttes innenfor en bestemt studie. Dermed kan validitet brukes i overensstemmelse med en forståelse av intern validitet med referanse til vurderinger av fortolkningene som inkluderer denne bestemte studien (Hellevik, 2011, s. 183).

Reliabilitet

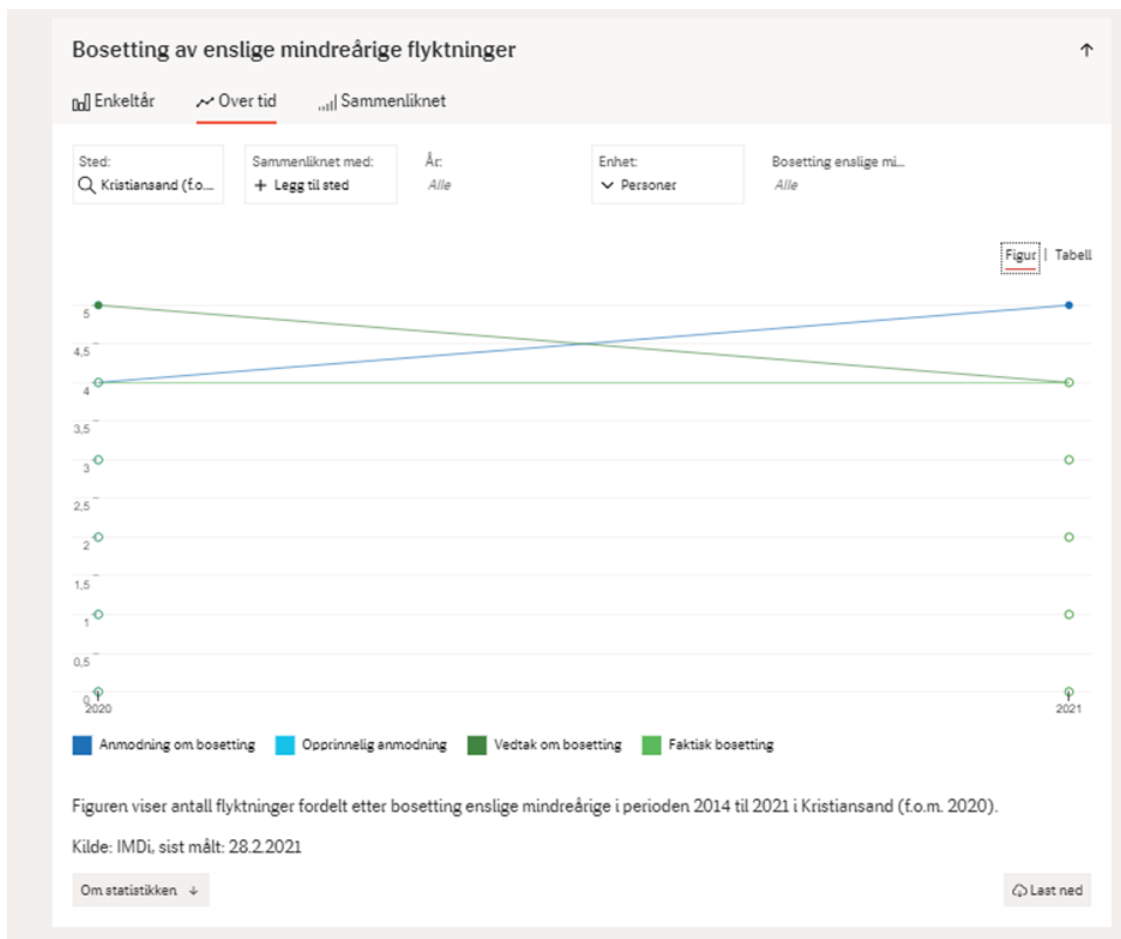
Reliabilitet er like viktig som validitet for studiets troverdighet. Dersom vi snakker om reliabiliteten i studiet, så påpeker vi hvor pålitelig den faktisk er. Hellevik (2011) påpeker at:

«Reliabilitet bestemmes av hvordan målingene som leder fram til talene i datamatriksen er utført, betegnelsen sikter til nøyaktigheten i de ulike operasjonene i denne prosessen»
(Hellevik, 2011, s. 183)

Reliabilitet kan også knyttes til relasjonen mellom forskeren og informantene, og hvordan det kan påvirke innhentet datamateriale. Mitt kjennskap til informantene opplevde jeg skapte en trygghet og åpenhet rundt forskningsspørsmålene som gjorde at intervjuet ble en god arena for å få gode data.

Utvalget

Her kommer en tabell som forklarer hvor mange enslige mindreårige ble bosatt i Kristiansand kommune mellom 2014 og 2021:

(IMDi, 2021)

For å sikre at jeg øker validiteten i problemstillingen min og at prosjektets problemstilling skal kunne opplyses på en akseptabel måte, må jeg som forsker gi en vurdering av antall informanter som jeg har brukt. I første omgang var det 11 informanter, i tillegg valgte jeg å intervju en informant til, for å se hvordan personalet jobbet på tvers av institusjoner. Intervjuenes lengde varierte fra 90 minutter, ned til omtrent en halvtime. Beregningen av utvalgsstørrelsen gjøres uavbrutt i forskningsprosessen. Innledningsvis i planleggingsfasen, deretter underveis med datainnsamlingen og til slutt når analysen skal fullføres. Moderne intervjuundersøkelser viser at det generelle inntrykket er at det stadig er en fordel å ha mindre antall informanter i undersøkelsen. Jeg hadde søkelys på å bruke mer tid til å forberede og analysere intervjuene. Det vil si at fokuset mitt var ikke å ha flest mulig informanter, men jeg heller analysen av data, kvaliteten på innholdet, i tillegg til at mine informanter er strategisk utvalgt.

Metningspunktet vil si å nå et punkt hvor inklusjon av nye informanter ikke gir meg ny data. Jeg føler at jeg har oppnådd metning ved antall informanter jeg har valgt, og at analysen min trolig ikke kunne blitt bedre ved bruk av flere informanter (Ryen, 2012).

Derfor har jeg ikke ønske om å ha flest mulig informanter. Samtidig ville jeg strekke meg mot å få både et verdifullt intervju, og at selve intervjuet blir en fin opplevelse for informanten. Min opplevelse var at noen av informantene fikk en ny kjennskap til sin livssituasjon fordi de fikk mer forståelse for sine egne reaksjoner og mer kunnskap om mønstre i sitt eget liv. Dette skapte en refleksjon under selve intervjuet, noe som var en av grunnene til at det var vanskelig å avslutte intervjuene. En del av informantene gav ikke uttrykk for at de ønsket å avslutte dialogen vi hadde, og sluttdelen av intervjuet ble for informantene en videreutvikling av den foregående samtalen, samt at det utfordret både informantenes og min kunnskap. Begrunnelsen til dette ligger i at intervjuet som forskningsmetode gir viktig tilgang til menneskers grunnleggende opplevelse av egen livserfaring (Dalland, 2012).

På den andre siden må jeg som forsker være klar over at jeg ikke bør se på et forskningsintervju som en fullstendig åpen og fri dialog mellom likestilte partnere. Det er meg som intervjueren som setter i gang og presiserer intervjusituasjonen, stiller spørsmål, bestemmer temaet for intervjuet, og fastsetter hvilke svar jeg vil føle opp, og i tillegg avslutter samtalen. Som forsker skal jeg også fortolke og rapportere hva den intervjuende egentlig ga uttrykk for (Dalland, 2012).

Analyse

Målet med analysen er at leseren skal bli betydelig bedre til å foreta egne betraktninger etter å ha lest oppgaven (Johannesen, Farfoss, & Rasmussen, 2018). Analyseprosessen er en tidkrevende, ikke-lineær og kreativ prosess som skal bringe orden, struktur og mening inn i alle innsamlede data (Ryen, 2012). Formen for analysen som jeg bruker er den induktive, det er en prosess hvor man observerer et antall tilfeller for å si noe generelt om den gruppen, her de som har bodd tidligere i en institusjon for enslige mindreårige. Deretter vil jeg induktivt kode data for å identifisere mønstre og formulere mulige forklaringer på mønstrene. Analysen begynner allerede i intervjuet, ved at det skjer en liten fortolkning for både informantene og meg som intervjuperson. Det fører videre til at det kan oppstå en ny selvforståelse hos informantene, ved at de ser en betydning i sine

egne spontane beskrivelser. Jeg hadde også i løpet av intervjuet en mulighet til å få en direkte bekreftelse eller avkreftelse på mine egne fortolkninger, og dette ga meg en anledning til å ta bort eventuelle misforståelser (Ryen, 2012).

Da jeg transkriberte intervjuene begynte jeg å tenke over hvilke teoretiske egenskaper kategoriene kan ha, fordi man hele tiden sammenligner de nyeste dataene med de tidligere på jakt etter konsistens, avvik og negative caser. Min oppgave er å presentere nye perspektiver på forbedring av integreringsprosessen til disse ungdommene og hva som skal til for å lykkes. I tillegg til hvordan ansatte kan få mer forståelse for disse ungdommene. Det vil si at jeg utvikler intervjuenes mening. Jeg kan se om informanten har handlet på bakgrunn av den innsikten de har fått i løpet av intervjuet. Hovedmålet mitt med analysen er å rapportere resultatene på en måte som gir et klart og velstrukturert overblikk over de viktigste konklusjonene, sammen med en kritisk vurdering av resultatenes reliabilitet, validitet (gyldighet) og generaliserbarhet (Ryen, 2012).

I oppgaven har jeg brukt tematisk analyse, og det innebærer at jeg ser etter temaer i dataene mine. Det vil si at et tema i denne sammenheng er en gruppering av data med viktige fellestrekk. Hvert tema er en kategori hvor data med viktige fellestrekk er gruppert. Ved å gruppere data i kategorier, skaper vi orden så det blir lettere å rapportere og skjønne. Det vil i tillegg gi meg en mulighet til å identifisere nye sammenhenger i dem. Det vil si at et tema er en gruppering av data med viktige fellestrekk og at dette til sammen skal utgjøre svaret på forskningsspørsmålet (Johannesen, Farfoss, & Rasmussen, 2018).

Mine funn er presentert i kapittelet under.

4 Funn

I dette kapittelet skal jeg presentere mine funn fra den tematiske analysen av materialet uten videre kommentarer. I kapittel 5 skal jeg ha fokus på drøfting av funnene opp mot relevant teori. Jeg har fått veldig nyttige funn av mine informanter. Funnene mine kom fram etter at informantene har svart på spørsmålene jeg har stilt de. Det har kommet noen funn under intervjuer som er veldig interessante og som har stor betydning for både ungdommen og de ansatte.

Ustabilitet

Gjennom mine intervjuer fant jeg at både de ansatte og ungdommene mener at en av de største utfordringer i tjenesten er ustabilitet. Informant C (ansatt) sier:

«Det at det bosettes færre ungdom og at det stadig må bemannes ned /opp og det er vanskelig å stabilisere tjenesten. Her mister vi mye kompetanse som er bygd på i flere år. Flytting av personalet og ustabilitet i tjenesten gjør ungdommene usikker og kan føre til endring i adferd hos dem. Dette har gitt meg som leder de største utfordringer. I tillegg opplever jeg at det vanskelig å få samarbeid på tvers i kommunen. Dette da, flyktningfaget ikke er så kjent blant andre enn de som jobber med flyktninger.»

Dette kan skape utrygghet hos ungdommene selv. Med tanke på relasjoner mellom ansatte og ungdommene, er det viktig at personalet evner å trygge ungdommen, som nevnt under traumbasert omsorg. Det å bygge relasjon er en krevende prosess for både ansatte og ungdommene, det er derfor ustabilitet kan påvirke ungdommene på en lite hensiktsmessig måte. Det kan skape utrygghet, i tillegg til stress både blant ungdommer og ansatte.

Trygghet og relasjon

Et av hovedelementene i traumebevisst omsorg er å hjelpe barnet til å føle seg trygg og å skape en relasjon. Barn som har opplevd traumer vil i mange tilfeller kunne føle seg utrygge lenge

etter at en reell eller opplevd fare er over. Det er viktig at vi forsøker å se verden gjennom hans eller hennes «traumebriller». Behovet for tilknytning og skape en relasjon er et av de mest grunnleggende behovene vi som mennesker har. Informant C (ansatt) sier:

«Det å stå i en vanskelig relasjon og at man klarer å se det. Og samtidig dette med at man er bevisste på seg selv, og hva er det som trigger meg, for eksempel. Og det med refleksjonene rundt TBO og det at man hele tiden må reflektere rundt seg selv. At man ser seg selv ovenfra. Sånn at jeg klarer å reflektere over om dette er noe jeg kan endre på og bygge en bedre relasjon for eksempel, eller bli tryggere. Å være forutsigbar, en trygg voksen. Gi de en opplevelse at man forstår de. Det at de føler at de blir forstått og sett og hørt. og det om å tåle å stå i de smerteuttrykkene. Oppveksten påvirker de for eksempel, de har møtt mange menneskelige relasjoner på godt og vondt, og det må en ha respekt for når man da møter disse ungdommene, for de klarer skanne oss med en gang. “Kommer du her fordi du er på jobb, eller kommer du her fordi du virkelig vil hjelpe oss”. Også det med at TBO, jeg bruker det kanskje ikke så mye i praksis, men det handler mye om å forstå hva som gjør at de utviser en viss adferd. At traume påvirker tilknytning, hvordan de håndterer kriser, det med å håndtere en følelse. Også det med hukommelse, fordi her er vi veldig opptatt av tid, for eksempel at du skal på skolen klokka 8, eller du har legetime. Også er vi sånn at hvis du ikke kommer på tida, så mister du den legetimen. Hukommelsen kan også bli påvirket av traume og kan være en utfordring for traumeutsatte barn.»

Det å skape trygghet og relasjon vil derfor være avgjørende i det arbeidet som blir utført i forhold til ungdommen. Informanten forteller her at det stadig ligger under en refleksjon i arbeidet som blir utført, ikke nødvendigvis oppleves å være rettet direkte i forhold til TBO, men at det handler mye om å forstå hva som gjør at de utviser en viss atferd. Bak denne atferden forteller informanten videre at det ligger smerteuttrykk, og at man samtidig må være oppmerksom på hva som kan trigge en selv for å være en trygg voksen som de kan stole på.

Forskjellen mellom TBO og ICDP

TBO har hoved søkelys på underliggende traumer og hvordan de kan vise seg i atferd og handlinger, og finne ut hva som skjuler seg bak uttrykk og atferd. ICDP tar utgangspunkt i språk og atferd som utspiller seg i en situasjon der og da. Informant C (ansatt) sier:

«Det er først og fremst to forskjellige program. I ICDP skal du sette deg litt mer inn i barnets rolle, du skal oppmuntre de og vise du er der for støtte, samtidig som du gir de rom for utvikling. TBO handler om det du skal gjøre i tillegg til ICDP. Men det er viktig å forstå og skille mellom de som trenger TBO og de som nødvendigvis ikke trenger det. TBO handler om at du vet at noen har vært gjennom traumer, og at disse traumene kan komme til uttrykk igjennom adferd eller oppførsel. Du kan møte de på deres plan, selv om de har traumer. Du skal være den som skal se de allikevel. Min oppgave, som en som skal praktisere traumebasert omsorg, er for meg å kunne prøve se hva du mener selv om du ikke har språk for det. Er man sint eller trist, er det et uttrykk for noe. All atferd er et uttrykk for noe. Og det er viktig å huske at all atferd er kommunikasjon. Uansett hva du gjør for å få oppmerksomhet enten du er sinna eller lei deg for noe. Det som er typisk med traumer er at det er noe som ligger langt bak i bevisstheten. Noen husker kanskje ikke at de har skjedd noe, men det er likevel med på å forme livet ditt fremover. Det gjør noe med deg, som gjør at du skal reagere ekstra mye på ting som andre ikke reagerer på i det hele tatt. Min jobb er da er å ha rom for å forstå hvorfor, fordi jeg kjenner litt av din historie. Noen ganger kjenner jeg ikke engang historien din, men jeg vet at du er der du er fordi at sjansen er stor for at du har med deg en bagasje. Og da vil de komme til uttrykk ofte på en eller annen måte.»

Informanten har her et faglig ståsted og forståelse som i hovedsak går ut på at det skal være et skille, at det kan være at ungdommen trenger både ICDP og TBO, men at ungdommen også mest sannsynlig trenger begge disse tilnærmingene grunnet at de har vært enslige mindreårige flykninger, og at det i seg selv tilsier at de mest sannsynlig er blitt utsatt for traumer.

I denne avsnittet uttrykker informanten at det er et samspill mellom ICDP og TBO, informant B (ansatt) sier:

«Ut ifra det kurset jeg har hatt om ICDP, handler dette litt mer om grensesetting. Jeg har ikke tatt veiledning kurs om ICDP, men vi bruker ICDP på litt andre måter i boligen, for å kunne kanskje forstå hvor de er i utviklingen. Det er viktig å tenke lengre enn om ungdommer har det ok, eller at individet nå er i en viss alder, dette regulerer den typen støtte en mener du har behov for. ICDP brukes som verktøy i boligen med samspill med TBO, og setter et utgangspunkt for hvordan en skal oppmuntre og motivere ungdommen til å lære nye ting og inspireres. Det er mer mestringsfølelse i planen enn i en traumeplan. Også skal du være der, til stede for ungdommene.»

Også her uttrykker informanten at det er et samspill, og at det å ha fokus på begge metodene er en ressurs, og trekker samtidig fram at i både ICDP og TBO brukes i et samspill med hverandre.

Informanten trekker fram at hun ikke er moren til ungdommene, men at rollen hennes er å være en trygg voksen. Informant D (ansatt) sier:

«Praktiserer med å være en trygg voksen, jeg er jo ikke moren din. Så for meg så blir min rolle å være den trygge voksne. Sånn praktiserer jeg ICDP, at jeg hjelper de med leksene, motiverer de til å gå på trening, på skole osv. Jeg tenker det handler litt mer om det praktiske, å lære de å lage mat, klare seg selv o.l.»

I sammenheng med det informanten over uttrykker i forhold til ICDP vil man motivere ungdommene, for å kunne hjelpe dem videre på best mulig måte.

Her har vi også en tolkning av ICDP som er i samsvar med det som er omtalt ovenfor, søkelys på å bygge et solid fundament for huset, og at det må bygges fra grunnen av. Informant B (ansatt) sier:

«Det betyr jo veldig mye for meg da. Det er jo mye av det samme, men selve huset er godt å bruke hvis en står litt fast. Så føler jeg at de byggeklossene i ICDP, at du må på en måte begynne med en trygg tomt, og hvis du ikke har en sterkt tomt, så vil du heller ikke få en solid grunnmur til å sitte bra. Som er fundamentet i huset. Og at du må på en måte bygge

hele huset fra bunnen av for å kunne klare å nå de målene du ønsker å nå med de ungdommene, det å på en måte være bevisst på det, når man jobber med dem. Jeg føler jeg bruker det ganske ofte.»

Informanten B bruker huset i ICDP for å oppnå målene som er ønskelig i forhold til ungdommene. I tillegg til dette at det brukes aktivt når man står litt fast i møte med ungdommene.

Hvordan bruken av ICDP blir utført har informant C (ansatt) tydelig nytte av verktøyet som dette gir, ved at man hele tiden har et blikk på hva ungdommene trenger, og vurdere det ut ifra hvor det kan være mangler i byggeklossen, og prøver å tilpasse det til hver enkelt ungdom, informant C (ansatt) sier:

«Hvis jeg ser en ungdom som oppfører seg annerledes enn han pleier eller reagerer annerledes på noe eller sier noe annet enn det han pleier gjøre, så kan jeg godt gå inn å se hva er det egentlig er han trenger, hva er det jeg kan gi til han. For ofte det med ICDP så har man grensesetting og det er helt på toppen, sånn i “taket”. Men så kan det være at akkurat da så trengte ungdommen litt mer av den byggeklossen, eller den andre byggeklossen, skjønner du hva jeg mener? Så at jeg bruker det litt sånn, og jeg er veldig bevisst på mitt syn, på hvordan jeg uttrykker meg. Man blir jeg veldig bevisst på det samme som TBO, at man er bevisst på sine egne triggere. Også får man tatt litt et skritt tilbake, for å se at man kanskje forhastet seg litt. At man kanskje gikk litt for fort opp til taket, å bygge ferdig taket. Også mangler han kanskje et eller annet i grunnmuren som jeg ikke har klart å gi han.»

Hva ungdommen egentlig trenger er viktig for å gi så god omsorg som mulig, og her blir ICDP verktøyet satt i system, ved at den ansatte reagere med undring, og heller enn å reagere med grensesetting, som er helt på toppen, er det en systematisk gjennomgang av hele huset.

Informanten C (ansatt) sier videre at:

«Da må jeg jo kanskje, hvis det er sånn at ungdommen har mere behov for anerkjennelse fra meg, hvis jeg tenker at “okay, kanskje ikke jeg har vært så god med å gi han akkurat dette nå”, men at jeg selv blir bevisst på det og at dette er det jeg jobber med før jeg går opp i huset en periode. Så kan det være med å hjelpe med min relasjon med ungdommen føler jeg.»

Det som her blir uttrykt av informanten er at det er en selvrefleksjon i forhold til om behovet til ungdommen er ivaretatt, og at det kanskje må justeres i forhold til hva behovet til ungdommen er, og at det er lettere når det blir satt i et system, at det gir tydelig rammer, som gir både den ansatte og ungdommen trygge rammer.

Videre forteller informant C (ansatt) at:

«Ja, det kan jo kanskje av og til være litt at vi skal grense sette. Men for at vi skal grense sette, så må ungdommen for det første tro at du har en intensjon på at du vil han vel, også må de ha en forklaring på hvorfor. Og når de har fått en forklaring, og klarer å forstå hvorfor så er det også lettere det med grensesetting. Spesielt en ungdom så har jeg merket spesielt, at noen ganger så har jeg følt at jeg må tilbake til huset også se at han bare trenger omsorg, så er det det jeg må gi der og da for å bygge opp huset.»

Trygghet i relasjonen ligger også som en premiss i møte med ungdommen, og det er viktig at den ansatte evner å møte ungdommen på en ikke fordømmende måte, og klarer å formidle at de vil ungdommene vel. Dette krever et overordnet blikk, for å møte ungdommen der han er.

Viktigheten av selv å være regulert når man er på jobb blir belyst i dette sitatet, for å regulere ungdommen må man være regulert selv. Det å ha blikk for at det er en toveis kommunikasjon som denne informanten gir uttrykk for, viser faglig dyktighet, samtidig som man ivaretar ungdommenes behov med blikk på både ICDP og TBO. Informant B (ansatt) sier dette:

«Dette endrer seg for ungdommen og. Hvordan de har det og ikke minst hvordan jeg selv har det. Jeg må jo være på pluss jeg ikke være på minus når jeg er der for eksempel. Og hvis han for eksempel har det vanskelig. For eksempel, når vi flytta til strøms dalen da

måtte jeg jobbe mye med ICDP huset, fordi han var egentlig både i ICDP huset og TBO, det med å forstå. Fordi han hadde veldig mye sånn irrasjonell handling, han gjorde mye som jeg aldri hadde sett han hadde gjort før, som både utfordrer og kunne trigge meg. Det med at du vil ha TBO så vet du at "oi, gutten har det faktisk vanskelig". Det med å forstå, og sette seg inn i hvordan er det for han. Også se litt hva det egentlig er han trenger nå, og da var det anerkjennelse. Samme med en annen episode. At når du gjør sånn, så vet jeg at det er fordi du har det vanskelig. Det er egentlig bare omsorg og anerkjennelse. Og han synes det var veldig godt å høre det.»

Smertespråket som denne ansatte formidler ungdommen gir uttrykk for, i en krevende omstilling, handler om at de må trygges, og at søkelyset da er på hva ungdommen trenger her og nå. At ikke situasjonen ligner på noe, som har oppstått før, setter krav til at personalet har en trygg og god relasjon til ungdommen for å komme i posisjon til å gi den omsorgen og anerkjennelsen ungdommen trenger, til tross for at atferden var atypisk der og da.

Myndiggjøre

Gjennom mine informanter fikk jeg søkelys på et veldig viktig funn, og det er å myndiggjøre ungdommene. Det var veldig interessant for meg å høre begge perspektivene, ungdommene sitt perspektiv og de ansattes.

Den ene informanten blant ungdommene forteller at han ikke opplevde at de ansatte hadde noe tro på at han kunne oppnå noe i livet, og hva han mener om dette. Informant I (ungdommen) forteller:

«Jeg lover deg nesten alle ansatte, var sikkert på at jeg kommer ikke til å klare meg. Og noen av de har sagt det direkte jeg hørte det på øret mitt liksom. Men jeg ... akkurat disse ordene sitter fast i mitt hode og disse ordene har gjort meg sterkere. Den måten de ser på meg ... som ubrukelig gutt, vekket hos meg et eller annet som fikk meg til å vise dem, og alle de andre som sier sånn om meg ... de tar feil».

Ungdommen forteller at han ikke blir møtt med hverken ICDP eller TBO på en hverken direkte eller indirekte måte. Det å ikke bli sett for den man er, i lys av verktøyet som de ansatte har, og er

forpliktet til å bruke, ser vi her har satt sine spor hos denne ungdommen. At ungdommen tilsynelatende klarer å snu dette til noe positivt er bra, men det er likevel uheldig at det er følelsen han sitter igjen med i møte med omsorgspersoner som burde ha møtt han på en helt annen og profesjonell måte.

Det vil ikke si at alle ansatte i denne tjenesten jobber på denne måten, og her er en refleksjon rundt hva som er viktig å ha søkelys på når man jobber med ungdom som er sårbare. Informant D (ansatt) sier:

«Vi som er profesjonelle voksne folk må ta hensyn til at vi er på jobb for å hjelpe disse sårbare ungdommene. Deretter må vi løfte ungdommene opp og heie på dem, og se på dem som en resurs. Jeg skal fortelle deg en episode har skjedd på jobb. En gang hadde vi en gutt på den ene boligen, med litt mer ekstra bagasje, enn de andre. Den gutten ble kalt den ene og den andre, folk flest var negative til ham. Og på hvert personalmøte, hører jeg noen som snakker ned den gutten. Der tenkte jeg nok, er nok, det går ikke. Og trakke den gutten ned og ned. Så kalt jeg inn alle mine ansatte i boligen på et møte, og så sa jeg nå må vi alle sammen skrive ned på et ark, hva denne gutten er god på. Personalet begynne å skrive hva den gutten er flink med og hvor han er vanskelig. Vi fant 12 positive sider ved den gutten og 4 negative sider. Når jeg viste resultater foran de ansatte, fikk de sjokk. Og etter den dagen begynte alle ansatte og hei på den gutten, og valgte å løfte han opp, der han er sterk og flink. Etter hvert la vi merke til at gutten ble bare bedre og bedre. Han (ungdommen) har en jobb dagen i dag, og det går veldig bra med skoleløp og alt er på stell.»

Informant D (ansatt) setter her søkelys på en viktig del av arbeidet. Det å vite at det er en sårbar gruppe man jobber med, at det krever profesjonelle voksne på jobb som kan ivareta ungdommen slik at de får god mestringsfølelse. Utsetter man ungdommene for flere belastninger fordi at man selv kommer til kort, ved å baktale og sette ungdommen i fokus på en negativ måte, er det ikke forenelig med god omsorg, uavhengig av ungdommens atferd. Det at det er tydelig voksne i personalgruppen er viktig i alt arbeid med ungdom, men ekstra viktig her, fordi disse ungdommene

ikke har de samme nettverk som norske ungdommer, og heller ikke de ressursene som det kan gi dem.

Stort ansvar i ung alder

En av de mest interessante funnene jeg har fått av mine informanter, er når det gjelder å ha ansvar i så ung alder. Å ha det ansvaret kan gjør at utviklingsprosess går både fortere og saktere. Og her også jeg har hatt begge perspektiver og det er alltid spennende og høre fra begge sider og hvordan folk opplever samme ting på forskjellige måter.

En av ungdommene forteller meg hvorfor han har ikke behov for å studere videre. Informant H (ungdom) sier:

«Jeg kommer fra en ganske stor familie, jeg har syv søsken og jeg er eldst. Mora mi kan ikke jobbe, hun er syk og far er død. Jeg ønsker å studere videre, men hvis jeg prioriterer meg selv over min familie, så plutselig sitter de uten mat. Jeg måtte kutte ut studie, og nå jobber jeg. Samtidig har jeg lyst til å begynne på skolen igjen, når mine søsken blir litt store og kan klare seg selv ...»

Ungdommen uttrykker her at ansvaret han har for sin familie i hjemlandet, er viktigere for han enn å gå på skolen. Det ligger store forventninger fra familien, og i tillegg til dette kan de oppleve at de får respekt fra familien fordi de forsørger familien sin. Dette er ofte grunnen til at ungdommene føler på krysspress, fordi det samtidig med kravet til å forsørge familien, blir det også stilt krav i forhold til utdanning og egen etablering.

En ansatt som jeg har intervjuet, forteller meg om det dilemma han har, fordi han synes synd på disse ungdommene. Informant A (ansatt) sier i forhold til temaet ovenfor:

«Jeg er kjent med dette dilemma, og egentlig er dette et av mine største utfordringer, med den jobben. Det er liksom en rar følelse når du vet problemet er, og ikke kan løse dem. Mer enn en diskusjon rundt det mellom meg og ungdommen kan jeg ikke gjøre, fordi jeg har ikke helt oversikt over situasjonen deres. Jeg har prøvd å oppmuntre, og snu deres tankegang,

men jeg følte ikke det var noe verktøy i system, som kunne ha hjelp meg. For å gi meg den hjelpen jeg trengte, for å hjelpe dem.»

Den ansatte savner et verktøy til å nå inn til ungdommene når de blir utsatt for krysspress, og finner det utfordrende. Samtidig ivaretar informanten dem på en måte som virker hensiktsmessig, og kan starte en refleksjon hos dem. Temaet kan samtidig være utfordrende, som informanten sier, fordi man ikke har helt oversikt over alle aspektene ved denne problemstillingen og det kan derfor være vanskelig å veilede dem i disse kompliserte saken.

I dette kapitlet har søkelyset vært på funnene mine, opp imot relevant teori. Intervjuene ga innsikt i at det er knyttet en del utrygghet hos ungdommene på grunn av ustabilitet i personalgruppen. Dette påvirker både ungdommene og personalet på en uhensiktsmessig måte.

Tryggheten og relasjonen ligger som et grunnlag i alt arbeid med ungdommen, og det at personalet jobbet opp imot ICDP og TBO er både utfordrende og et viktig verktøy for dem. Det gir en forståelses ramme som er et godt utgangspunkt i relasjonen dem imellom.

Det er forskjell mellom TBO og ICDP, og det er interessant å se i funnene mine, hvordan de blir flettet inn i hverandre, ofte på en meget hensiktsmessig måte. Det skaper refleksjon i personalgruppen, og er viktig i omsorgsarbeidet de utfører.

Det at ungdommene myndiggjøres er viktig, og bør ha en overordnet stilling i alt arbeid, fordi det er ungdommens behov som bør være i søkelyset, ikke det at personalet kommer til kort og framstiller ungdommene som et problem. Det er helt nødvendig at personalgruppen evner å reflektere over egen praksis.

Det å ha ansvar i tidlig alder kan være en utfordring for enslige mindreårige, det kan være press fra familien om utdanning, men samtidig at de skal forsørge familien sin i hjemlandet. Det kan da bli et krysspress, fordi ungdommen kan da bli oppfordret til å jobbe, selv om de helst vil konsentrere seg om utdanning, for så å få seg jobb på sikt.

«Å lykkes i Norge som mindreårig, det er først og fremst at vi må tilpasse oss samfunnet, at vi ser ting, tar ting på alvorlig. Vi bor på et nytt land, nytt språk, alt er nytt for oss. Så det vi må ha, det er interesse å lære, å lære er veldig viktig. Også andre ting er at hvis vi vil like Norge, vi må ta kontakt med nordmenn som har erfaring med dette landet. Også vi må være flinke til å spørre, uansett hvilken situasjon vi finner oss i, bare spørre og vi kommer til å få hjelp. Men hvis vi tør å si fra, ingenting som skjer, men å spørre det er viktig når vi som er nye i landet ikke skjønner no.»

På den andre side sier en av informantene J (ungdom) at:

«Jeg er vil finne ut av ting selv. Ja jeg er vant fra hjemlandet mitt at jeg må stå på egne bein og jeg liker ikke å spør de andre om noe hjelp. Fordi jeg opplever nordmenn avisende til meg. Men jeg kan tilpasse meg det norske samfunnet og vil ikke gjør noe ulovlig vil bare fungere på skolen og jeg har en jobb skjønner du og klarer meg fint».

I denne sammenhengen er det interessant at ungdommene mener de er psykisk sterke. Når de får spørsmål på hvorfor de er psykisk sterke, mener alle ungdommene at det skyldes dem selv. Tre mener det er reisen på flukt som har gjort de sterke og en av informantene I (ungdom) sier det slik:

«Selv om dere tror at jeg er trenger hjelp fordi jeg er flyktning, men jeg trenger faktisk ikke det. Jeg er psykisk sterk, og alt jeg har gått gjennom gjorde meg sterk».

Ungdommene uttrykker her at de klarer seg godt selv, at deres psykiske helse er god og at det de har vært igjennom av traumer har gitt dem styrke og ikke har behov for hjelp. Samtidig vil det kunne være slik at disse ungdommene til tross for følt mestring, på sikt kan få utfordringer i forhold til psykisk helse. Eide (2012) hevder at å etablere et oppfølgingssystemer rundt den enslige mindreårig er et forsøkt å ta høyde for det fraværet av nettverk og nære personer som kjennetegner denne gruppen. Ungdommen kan beskrive at de i perioder har mer enn nok med hverandre, men alle de har snakket med, beskrev ensomhet og sårbarhet. Det vil si at ikke alle trenger like mye

oppfølging, men at det er viktig at det finnes en voksen når de trenger hjelp og omsorg. Her kan kommunen være til hjelp, og på Sørlandet har man etablert et ressurscenter, for å ivareta ungdom som har flyttet ut for seg selv (Eide, 2012, s. 216).

Roller

Salole (2018) viser til relevansen av roller, i forbindelse med den sosiale støtten. De forskjellige rollene man tar på seg eller tildeles er avhengig av omgivelser og tidligere erfaringer, i dette har enslige mindreårige mye i bagasjen, og må forholde seg til det å inneha flere vidt forskjellige roller i løpet av sitt liv. En viktig rolle ser ut til å være opplevelsen rundt det å være ungdom i et bofellesskap. Her har man muligheten til å etablere relasjoner til voksne som jobber i boligen samt de andre ungdommene og som viser seg å være av høy verdi videre i deres liv. Når de da ikke lengre bor i et bofellesskap, er relasjonen mellom ungdommen og en voksen omsorgsperson eller en venns relasjon med noen man bodde med før betydningsfull (Salole, 2018).

Det å ha en rolle der man er der for noen andre eller holdes ansvarlig av noen andre er positivt for videre utvikling. Spesielt når det kommer til relasjonen mellom ungdommen og den voksne omsorgspersonen ser vi at evnen til å påta seg en rolle der man er villig til å motta hjelp har en stor positiv innvirkning for livet videre (Håkonsen, 2011).

Videre i livet tar ungdommene på seg nye roller, som student eller kollega for eksempel, dette utvider nettverket til ungdommene og fører til gode relasjoner man kan bygge videre på og som er svært viktige for opplevelsen av sosial støtte. I et av intervjuene mine snakker en ungdom om hans nye relasjoner, både blant personale i ungdomsboligene og iblant nye kolleger. Informant K (ungdom) uttrykker det slik:

«Det som jeg synes at det var bra med å bo på boligen, at jeg følte meg trygg. Når jeg trengte hjelp jeg kunne bare si ifra til ansatte, så får jeg den hjelpen. De bryr seg om meg føler jeg».

Her måtte vi ta en pause da ungdommen begynte å gråte. Han forteller videre:

«Jeg liker dem godt, det er gode voksne folk som vært snille med meg. Savner dem også. Beklager jeg gråter, men når jeg husker hvor snille de vært med meg så begynner jeg bare å gråte.»

Ungdommen uttrykker her at han har hatt gode opplevelse når han bodde i boligen, og fått den hjelpen og omsorgen han har hatt behov for. I tillegg forteller han at han føler seg verdsatt, og at personalet har vært snille med han og at det har gitt han den tryggheten han har trengt.

En annen informant har dannet en god og nyttig relasjon gjennom rollen på jobb. Informant I (ungdom) uttrykker det slik:

«Jeg har skaffet med noen venner gjennom jobben min på KIWI, det var vanskelig å bli kjent med dem, jeg lover deg, men etter jeg ble kjent med dem, walla de var snille. Men her jeg hørt at folk er litt forsiktige og jeg merket deg selv liksom, men jeg viser alltid viljen til å bli kjent med dem, gir meg aldri».

Ungdommene uttrykker her hvorfor de tidlige sosiale relasjonene har en stor betydning, i forhold til den omsorgen personalet har gitt i boligen. Det er samtidig viktig for ungdommene å tilegne seg flere roller en kun som tidligere enslig mindreårig asylsøker. Viktigheten av å bli integrert som informanten ovenfor forteller om, viser at det krever en del av ungdommene å stå i utfordringer i forhold til det å utvide nettverket sitt, som her på jobben. Informanten opplever at det er krevende å bli kjent med kollegaene, men samtidig gir han ikke opp, og vil og evner etter hvert å bli kjent med dem.

I neste kapittel skal jeg presentere mine funn i diskusjon.

5 Diskusjon

I dette kapitlet skal jeg drøfte mine funn relatert til informasjonen jeg tilegnet meg igjennom intervjuene mine, og knytte de til teorien.

Motivasjon og profesjonetik

Som teorien tilsier er kunnskap et viktig verktøy for å kunne jobbe med mennesker og kunne yte best mulig måte (Kokkinn, 2011). Det ser vi mye hos de ulike ansatte vi har snakket med. De alle fleste har utdanning innenfor helse og sosial. De fleste sier at de har valgt sitt yrke ut ifra der de mener de kan bistå mest mulig for det mest sårbare i samfunnet, som i dette tilfellet er enslige mindreårige asylsøkere.

Andre har også ment at arbeidet de har er givende, og det å utgjøre en forskjell i samfunnet er å ivareta en del av ansvaret man har som en borger i samfunnet. Og dette tilsvarer en motivasjon for å gjøre en god jobb.

Alle profesjoner innenfor helse- og sosialfaglige områder må følge fagetiske grunnprinsipper i måten de utfører arbeidet sitt. De fagetiske retningslinjene tillegger alle mennesker fundamentale rettigheter som skal etterfølges i behandling ((FO), 2021). For flyktninger og asylsøkere blir dette spesielt viktig da disse er en gruppe mennesker som ofte opplever eller har opplevd at rettigheter og egenintegritet er blitt truet. Det blir også da viktig å sørge for å forhindre at disse opplever nye overgrep i eksil. Personal som jobber med enslige mindreårige, bør ha et spesielt søkelys på denne utfordringen knyttet til arbeidet rettet mot disse barna. Det utgår at eget material av det var knyttet opp mot TBO og ICDP, og at dette ble aktivt brukt i deres arbeid. Flyktningbarn kommer til Norge uten voksne omsorgspersoner, det er det som skiller enslige flyktningbarn fra andre risikoutsatte barn, ikke at de er barn, flyktningbarn eller minoritetsbare. Det kan gi dem en dobbelt sårbarhet at de er helt alene og attpåtil i en fremmed verden. At barna kommer fra en tilværelse preget av oppbrudd og usikkerhet, både i hjemlandet og under flukten som fortsetter i eksillandet, er noe de

ikke er alene om. Det er det at de kommer uten følge som definerer denne gruppen barn som særdeles sårbare (Eide, 2012, s. 299).

En stor andel av asylsøkere og flyktninger bærer ofte med seg ekstra byrder som tar mange ulike former. De må ofte forholde seg til uforutsigbare forhold, umyndiggjøring, økonomiske problemer og ensomhet blant annet. Dette kan føre til at den umiddelbare helsemessige og sosiale hjelpen de trenger er vanskelig å tilby, da rammene for å gi hjelp på en effektiv måte ikke er til stede (Støkken & Nylehn, 2013). Ofte opplever profesjonelle som jobber med utsatte grupper det nødvendig å strekke seg lenger i arbeidet med disse menneskene enn sine norske klienter.

Kultur, kunnskap og sensitivitet

Enda en viktig tematikk som kommer opp når vi snakker om asylsøkere og flyktninger er kulturforståelse. En stor andel flyktninger kommer fra områder hvor storfamilien, ikke staten, tar vare på deg. For å få til et godt samarbeid mellom brukeren og hjelperen er det viktig at man har en viss grad av felles forståelse for de respektive kulturene som her møtes. Siden grunnlaget for forståelse baserer seg på tidligere erfaringer er det viktig å sette seg inn i hvor brukeren kommer fra, og hvilke forventinger og kunnskaper de har rundt hvordan det vestlige synet på verden er og hvordan systemene fungerer. Dersom utgangspunktet ditt for å tolke sykdommer har rot i en religiøs eller overtroisk tradisjon, kan det profesjonelle vestlige synet på medisinsk behandling virke fremmed og feil, noe som kan skape utfordringer for hjelperen. Her er det viktig at den profesjonelle klarer å tilpasse seg forutsetningene til brukeren for å skape en behandlingsplan som fungerer på best mulig måte for begge parter. Det kan derfor lett bli misforståelse innen helsesektoren, som følge av denne kulturelle bakgrunnen (Eide, 2012, s. 306).

Personalet jeg har snakket med i intervjuene har alle en kulturforståelse, enten i form av jobben eller at de selv har en annen bakgrunn. Og det skapte bedre relasjon og kulturforståelse for å kunne hjelpe disse ungdommene som har en annen bakgrunn og kultur. Et par av de ansatte mente at ungdommene må lære seg norsk kultur og begrunner det med at det er viktig for å kunne tilpasse seg i samfunnet de skal være en del av i en gang. Mens andre mener at det er viktig å beholde sin kultur og samtidig lære om norsk kultur, og at dette gir dem en bedre kulturforståelse. En mente at å kunne forstå andres kultur kan være et godt verktøy for å kunne nå fram til disse ungdommene, og for å kunne hjelpe dem best mulig. Å se ungdommen sin helhet er å kunne akseptere deres

kultur, tradisjon, religion og levemåte. Bakgrunnen til et menneske definerer deres oppførsel og tankemåte (Salole, 2018). Når man har en kultursensitivitet, er det lettere å forstå ungdommens atferd og tankesett. Mangfoldige kulturaspekter er et grunnleggende fenomen i et arbeid med enslige mindreårige.

Makt og menneskesyn

Jobber man med asylsøkere og flyktninger må man akseptere at disse er like forskjellige seg imellom som alle andre mennesker, og man må være åpen for å forstå personens styrker og svakheter. Samtidig som man må være varsom og respektfull ovenfor traumatiske erfaringer må man også få til en progresjon i samarbeid med brukeren for å kunne hjelpe (Mesel, 2013). For noen kan du som hjelper fremstå som en person med mye makt, og for de som tidligere har opplevd at mennesker med makt ofte misbruker den kan det skape et ustabil grunnlag for det tillitsforholdet som må bygges mellom bruker og hjelper for å kunne tilby best mulig assistanse.

Ansatt i EM bolig gjør jobben ut ifra grunnleggende menneskesyn. Det betyr at de aksepterer å respektere andres kultur og levemåte. Jobben de gjøre skal kunne skape rom for ulikhet og forstå individets livsvalg. Informant C (ansatt) sier at:

«Hva som er det viktigste i møte med disse ungdommene er jo å være medmenneske, møte dem med respekt, lytte og hjelpe dem med å sortere den tunge bagasjen.»

Det informanten her formidler er at det er viktig å ha respekt for ungdommene man møter, i tillegg til at det er et medmenneske, og ha søkelys på at ungdommene mest sannsynlig har en "tung bagasje" med seg. Grunnleggende menneskesyn ligger her i bunnen av omsorgsarbeidet, ved at ungdommene møtes med respekt, at de blir lyttet til og får hjelp til å håndtere psykiske utfordringer.

I alt arbeid med mennesker er det viktig at man møter den man behandler med et åpent sinn og legger fra seg sine forutinntatte meninger og synspunkter. Dermed er det enklere å behandle eller møte det mennesket en prøver å hjelpe eller vise omsorg til. Det skaper tillit og samspill når man møter brukeren med åpent syn (Engebretsen & Heggen, 2012).

Når livssituasjonen er spesielt vanskelig

Ansatte på EM-boligene har ulike roller de skal utføre i fra hvilken utdanning og erfaringer de har. Jobben som miljøarbeider/terapeut på EM-bolig handler mest å være å tilgjengelig for brukerne. Alt i fra å kartlegge brukerne når de ankommer boligen, skriver vedtak på diverse ting de måtte trenge, leksehjelp, trening, aktiviteter, lage mat med dem. Ansatte hevder og mener at jobben er givende, fordi det å jobbe med mennesker som har opplevd mye og bærer på mye bagasje. Jobben som behandler på EM bolig kan variere veldig ut ifra hvilken vakt man har, ingen dager er like. Å jobbe med ungdommer som har opplevd mye og har mye traumer krever mye. Men som informant D (ansatt) sier:

«Å jobbe som behandler med mennesker som har opplevd traumer og er sårbare, gjør jobben enda mer viktigere. Å kunne se at den jobben man gjør kan være med å endre brukerens liv til det beste eller gjøre dem klare for livet som venter på dem.»

Informanten uttrykker at det å se og oppleve at ungdommene har traumer krever mye, samtidig som det gjør at man føler at den jobben man gjør rettet mot dette, blir enda viktigere. Videre uttrykker informanten at endringsarbeidet man utøver, vil kunne være med på å gjøre dem mer resiliens senere i livet, med tanke på god livskvalitet og mestring.

En annen informant A (ansatt) uttrykker det slik:

«Det er ikke alltid gitt å bygge det relasjon til ungdommene siden en del av dem har opplevd tillitsbrudd og de kan ikke stole på oss. Og en annen ting er viktig med å møte disse ungdommene er å by på seg selv å være åpen å tørre å dritte meg ut foran dem når vi for eksempel spiller sammen kort eller noen annet så der kan ungdommene ser også at vi er mennesker som jobber her og at vi ansette også gjør feil og at det ingen mennesket som er 100% perfekt.»

Trygge voksne som evner å være seg selv, i de fleste situasjoner er med på å skape tilhørighet og trygghet. Her tar den ansatte fram et eksempel, hvor det å være trygg nok til å vise at man ikke har kontroll på alle situasjoner, kan være en styrke i seg selv. Det kan være med på å legge mer til rette for at ungdommene stoler mer på de ansatte, ved at de viser at de også har utfordringer i livene sine ved at de også gjør feil.

Tanker og håp om fremtiden

Ifølge intervjuene jeg gjorde viser data at de fleste deltagende ungdommene at de er positive til fremtiden og hadde ambisjoner og mål som både innebefattet jobb og utdanning. For mange var det også et ønske om å gi tilbake til samfunnet som tok dem imot. De fleste opplever at de etter fem år i Norge har tilpasset seg til samfunnet og har det etter forholdene bra i livet sitt. De føler at de har innvirkning på eget liv, og klarer seg godt. De er bevisste på at valgene de tar må være dominert av tanken om å ta riktige valg og velge bort gale innflytelser eller venner med dårlig påvirkning. Kvello (2013) viser samtidig til at det er grunn til bekymring for enslige mindreårige flyktninger. I den sammenhengen viser han til at det er på grunn av den historien som ligger bak at de er alene, og for oppvekstvilkårene de gis i fravær av foreldre (Kvello, 2013, s. 190).

At samfunnet etablerer flere sosiale arenaer som kan legge til rette for bedre integrering av enslige mindreårige i det norske samfunnet er viktig. Dataene mine viser at mange av ungdommene finner det vanskelig å finne seg etnisk norske venner. Eide (2012) viser til at det er viktig at de finner plass i og skaper seg fellesskap som er trygge sosiale arenaer hvor de kan oppleve aksept, mestring og fellesskap. Dette forutsetter at «de andre» er åpne for kontakt og bidrar til inkludering og brobygging. Dersom dette ikke skjer, kan resultatet bli isolasjon, i noen tilfeller også forskansning (Eide, 2012, s. 210).

Jobben som ansatt på EM-boligen, innebærer blant annet å gjøre ungdommene klare for livet i Norge og deres egen framtid. Det er viktig å ta utgangspunkt i hvordan ungdommene modnes og utvikles. Ungdommene er ulike, og man jobber med enkelt individer. Ingen individer er like, og ansatte på EM bolig jobber ut ifra behovene og utviklingene til hver enkelt ungdom. Ansatte på EM-boligen jobber ut ifra deres kompetanse og erfaring, de jobber forebyggende, med traumebevisst omsorg, som aktivitør og omsorgsgivende personal.

Informanten E (ansatt) forteller det slik:

«Erfaring fra krig og traumer som jeg har kjent på kroppen har gitt meg styrke i kombinasjon med de vestlige teoriene som jeg har fått via min utdanning. Nesten alle av ungdommene jeg jobber med har vært gjennom et tøft liv enten i hjemlandet eller gjennom reisen de har hatt. Det å kunne se på deres store påkjenninger som styrke og hjelpe dem med å se fremover er en givende jobb.»

Ansatte som selv har en annen bakgrunn enn norsk, formidler som informanten over at de anser jobben på EM-bolig som en givende jobb, og at man kommer tettere på ungdommene fordi de kan ha en bedre kulturforståelse. I tillegg til dette er det tydeligere for dem hvor ungdommene møter på utfordringer, og hva som skal til for at samfunnet kan tilrettelegger møteplasser for disse ungdommene, gjøre veien til integrering lettere. Jo raskere en klarer å integrere seg desto bedre er det for dem å være en del av storsamfunnet.

Traumebevisst omsorg

Jeg vil videre drøfte hvordan TBO blir ivaretatt. Fordi jeg mener at disse ungdommene ikke kommer noe vei hvis de ikke få en god hjelp i forhold til traumene de har. Ungdommene på EM bolig har alle en ting til felles og det er traumer. De aller fleste har måtte reise alene fra deres nære og reise på flukt alene. Og reisen har ofte vært vanskelig og utfordrende. Ansatte på EM bolig er da godt egnet eller kurset for å jobbe ut ifra traumebevisst omsorg. Å se enkelt ungdommen og deres behov ut ifra deres utfordringer. Intervjupersonene mener at jobben kan være krevende iblant dersom man ikke klarer å komme i kontakt med ungdommene som er i vanskelig situasjon. Traumene som er ført av flukt og påført grunnet en reise ungdom har hatt. Ungdommene har en annen bakgrunn og kultur som gjør det enda vanskeligere å sette ord på eller regulere følelser. Behandler som jobber ut ifra traumebevisst omsorg hjelper nettopp disse ungdommene å regulere følelser samt det å kunne sette ordet på det de føler er vanskelig eller utfordrende. Intervjupersonene har alle uttalt seg og har en positiv holdning til traumebevisst omsorg. De har brukt traumebevisst omsorg effektivt og ser resultater.

Forskjeller og sammenhenger mellom TBO og ICDP

Der ICDP har søkelys på å hjelpe barn og unge å finne gode mestringsstrategier i forhold til grenser og støtteapparat i oppveksten, har TBO hovedfokus på underliggende traumer og hvordan de kan vise seg i atferd og handlinger. I ICDP har vi et utgangspunkt i et hus hvor vi setter inn fokus og hjelp der det trengs i grunnmur, vegger, etasjer eller tak. Disse delene av et hus er symbol for der barnet trenger ekstra støtte og forståelse. Sånn kan man også forstå de tre søylene i TBO, som er trygghet, relasjon og følelses-regulering. Her er det viktig med god kompetanse rundt traumeforståelse. Både ICDP og TBO vil i praksis være forskjellig praktisert og forstått individuelt. Selv om begge metodene har kurs og faglige retningslinjer, vil de være oppfattet forskjellig av forskjellige personer (ICDP Norge, 2021).

En annen forskjell på ICDP og TBO er søkelys på språk og kommunikasjon. ICDP tar utgangspunkt i språk og atferd som utspiller seg i en situasjon der og da. Metoden setter inn støtte og hjelp direkte i situasjonen og det som skjer i øyeblikket, mens TBO har søkelys på å finne ut hva som skjuler seg bak uttrykk og atferd. TBO har som hensikt å finne årsaker til atferds-kommunikasjon, snarere enn å svare på tiltale. Et eksempel i praksis kan være en situasjon med en ungdom som er veldig sint, kaster og knuser ting. Med ICDP som metode vil en her sette søkelys på å roe ned ungdommen, irttesette og gi konsekvenser for handlingen. Dette med søkelys på veiledning i hva som er rett og galt i samfunnet vi lever i, samtidig som vi viser omsorg og støtte. Med TBO som metode vil vi selvsagt også forsøke å roe ned ungdommen, og etterpå veilede med tanke på å forsøke å finne bedre løsninger når man er sint enn å knuse ting. Samtidig vil TBO ha et underliggende søkelys på å forstå hvorfor ungdommen utagerer på en så voldsom måte. TBO vil se om det egentlig er andre årsaker enn den faktiske situasjonen som er utslaget for sinneutbruddet hos ungdommen. Måten det blir kommunisert fra i TBO og ICDP vil være forskjellig i henhold til hva det legges mest vekt på i samtalen med ungdommen i etterkant av episoden (Anstrop & Benum, 2014).

En utfordring med begge metodene er at de forstås og oppfattes forskjellig av forskjellige personer, som tidligere nevnt. TBO er i utgangspunktet forklart med fokus i de tre grunnpilarene trygghet, relasjonsbygging og følelsesregulering. Men det oppfattes likevel forskjellig og praktiseres ulikt av ulike personer. Noen mener at siden TBO har fokus på traumer og omsorg, er grenser et ikke-

tema som kan forsterke traumer enda mer. Barn og ungdom skal derfor få lov til det de vil, og de skal ha mye omsorg. Andre mener at det å stille krav, sette grenser og gi rutiner er uttrykk for omsorg og kjærlighet. Disse personene mener at dette er viktig for å skape trygghet og motivasjon. ICDP vil jo også praktiseres ulikt etter hvor den enkelte omsorgspersonen mener og forstår at grensesetting og støttebehovet er viktigst. Det at vi forstår og praktiserer metodene ulikt, kan være med på å skape misforståelser og usikkerhet hos barn og ungdom i sårbare situasjoner. Samtidig vil det alltid være en vurdering av den ansatte selv, om grunnlaget for å sette inn grensesetting og støttebehov er nedfelt i kravet om at det må være en trygg relasjon i bunnen. Her er det viktig at personalet gir hverandre tilbakemelding og drøfter internt hva som kan være og kunne ha vært den beste tilnærmingen i forhold til ungdommen. Dette krever at personalet gir hverandre trygg tilbakemelding og kollegastøtte hvor det trengs, men samtidig at det må være rom for at man ser ulikt på situasjoner (ICDP Norge, 2021).

Aktør i eget liv

Her er det spennende å trekke inn Lill Salole sin teori om det å oppfatte seg selv som en brikke eller som en aktør (Salole, 2018). I denne intervjuundersøkelsen har ungdommene tatt tak i sitt eget liv, de er i en utdanningsprosess, aktive i arbeidslivet og jobber for å tilpasse seg sitt nye liv her i Norge. Slik jeg observerer føler disse ungdommene seg som aktører i deres eget liv. De ser ikke ut til å oppleve seg som brikker i et spill de ikke har kontroll på, de jobber selv aktivt for sin tilværelse. Og som Salole (2018) viser til, er opplevelsen av å være aktør svært hjelpsom for å øke muligheten for å komme seg over de vanskelighetene og utfordringene man møter i livet (Salole, 2018). Ungdommene beskriver hvordan man skal lykkes som enslig mindreårig asylsøker i Norge.

Her kommer det klart fram hvordan stoltheten til disse ungdommene og den kulturforskjellen med at de er ikke vant i deres land at man går til psykolog kan påvirke dem. Og at det er skam hos dem å få hjelp av psykolog, fordi det vil tolkes som at man er gal. Jeg opplever gjennom jobben min med disse ungdommene at dette er negativt når det kommer til deres psykiske helse. Her kan det virke som en av de største utfordringene for disse ungdommene er å komme over tabuer relatert til psykisk helse, så de ikke bare oppsøker hjelp, men er villige til å motta hjelpen de blir tilbudt.

Alle ungdommene nevner også spesifikt at det er viktig å være positiv. De ser viktigheten av å oppsøke hjelp hos fagpersoner dersom man trenger det, men mener selv at psykologisk hjelp ikke vil gagne dem, til tross for at de har hatt en vanskelig bakgrunn og/eller har opplevd traumatiske hendelser.

Stort ansvar i ung alder

Som nevnt ovenfor forteller en del av ungdommene at de har hatt et stort ansvar, i tillegg til at de følger seg voksne nok til å håndtere det ansvaret de har fått. Det som ofte skjer med disse ungdommene, er at de likevel blir rammet av det store ansvaret de har fått. Og det kan føre til flere konsekvenser som går ut over ungdommen selv. Ifølge teorien til Salole (2018) handler dette om ujevn modning, i forhold til for eksempel norske ungdom. Der forteller forfatteren sin mening om å ha ansvar i ung alder og at dette kan hindre utviklingsprosessen. Funnene mine viser at flere av informantene mener at det ikke nok søkelys på håndteringen av denne utfordringen (Salole, 2018).

I tillegg til dette får vi også vite av informant E (ansatt) opplever at en god del av ungdommene kutter ut skolen. Det er fordi de sliter med konsekvensene av ujevn modning. Da blir det for disse guttene mye viktigere å få seg en jobb raskt, fordi flere av dem bærer med seg ansvar for å forsørge familien i hjemlandet. Den ene informanten forteller at det er en belastning for han, at han ikke kan bidra med noe annet, enn å støtte ungdommene ved å samtale med dem. Arbeidet med å snu tankegangen til ungdommene, slik at de tar mer hensyn til eget liv er en utfordring, i seg selv. Informanten vil gjerne motivere dem til å studere videre, og bruke ressursene sine på en hensiktsmessig måte. Han forstår samtidig at det er et krysspress, fordi det forventes at man lar hensynet til familien deres komme først, det ligger ofte som en premiss i deres kultur.

Informanten forteller videre at han kunne ønske at de kunne tenkt mer på å bygge opp sitt eget liv, og at det vil være mest hensiktsmessig om de skal kunne hjelpe familien, mest mulig på lang sikt. Ungdommene argumenterer for at de er klar over denne situasjonen, og ønsker å studere videre, men at familien trenger deres støtte mer, som gjør at de ikke kun kan tenke på egne behov. Det som rammer ungdommene, er at det er et behov der og da, og at det ikke kan utsettes, det er ofte en kamp om liv og død.

Myndiggjøre

Ifølge teorien til Salole (2018) som er nevnt ovenfor, omhandler det, å jobbe opp mot å myndiggjøre ungdommene, slik at ungdommene bruker sine ressurser, på best mulig måte (Salole, 2018). Det kan være en utfordring for ansatte, å se ressursene hos hver enkelt, men dette er av stor betydning for ungdommene selv. De må bli sett på som selvstendige individer, og det må tilrettelegges etter den enkeltes behov. Jeg har hatt to perspektiver gjennom mine funn. Her skal jeg reflektere over hvordan ansatte ivaretar disse, og hvordan ungdommene opplever det.

Ungdommen uttrykker at han ikke ble ivaretatt på en støttende og omsorgsfull måte, og her uttrykker informant G (ungdom) det slik:

«Jeg lover deg nesten alle ansatte, var sikkert på at jeg kommer ikke til å klare meg. Og noen av de har sagt det direkte jeg hørte det på øret mitt liksom. Men jeg ... akkurat disse ordene sitter fast i mitt hode og disse ordene har gjort meg sterkere. Den måten de ser på meg ... som ubrukelig gutt, vekket hos meg et eller annet som fikk meg til å vise dem, og alle de andre som sier sånn om meg ... de tar feil».

Det jeg tolker i dette tilfelle, er at ungdommen ikke blir verdsatt som den han er. Ansatte klarer ikke å se ungdommens ressurser, og løfte han. I tillegg til dette klarer de heller ikke på en profesjonell måte å se på ungdommens atferd, som et smerteuttrykk. De myndiggjør han ikke, slik de burde gjøre, og hjelper han heller ikke til å se løsninger og hjelpe han, ved å løfte han opp. Istedenfor virker det som de kun ser den uønskede atferden. Det er av stor betydning at personalet jobber etter TBO og ICDP, og i dette tilfelle tolker jeg det slik at det ikke ble gjort. Ungdommen klarte seg bra, til tross for at han ikke fikk den støtten og hjelpen han trengte, det var fordi han selv klarte å få tak i sine egne positive ressurser, men det er ikke alle som evner det, og det kan få store negative konsekvenser for den enkelte (Anstrop & Benum, 2014).

Informant D (ansatt), har et perspektiv som jeg har henvist til tidligere, han uttrykker det slik:

«Vi som er profesjonelle voksne folk må ta hensyn til at vi er på jobb for å hjelpe disse sårbare ungdommene. Deretter må vi løfte ungdommene opp å heie på dem, og se på dem som en resurs. (...) Når jeg viste resultater foran de ansatte, fikk de sjokk ... Og etter den dagen begynte alle ansatte og hei på den gutten, og valgte å løfte han opp, der han er sterk og flink. Etter hvert la vi merke til at gutten ble bare bedre og bedre. Han (ungdommen) har en jobb dagen i dag, og det går veldig bra med skoleløp og alt er på stell.»

Når ansatte velger å se negativt på en eller flere ungdommer, kan det ha store konsekvenser for dem eller denne ungdommen. Er det en eller flere av de ansatte som har en dårlig relasjon til for eksempel en ungdom, kan de begynne å «angripe» han, både i relasjonen dem imellom, men også prøve å overbevise andre i personalgruppen om at «han er vanskelig». De vil som eksemplet over viser, bli en «enighet» i personalgruppen, som er svært uheldig, fordi det blir kun et negativt fokus. Det at ungdommen er i avvisning til ansatte, gjør at andre kan komme nærmere. Så istedenfor å se på det som noe negativt, kan man tenke at det er godt for han, at han har noen trygge voksne han kan stole på, og være i en god relasjon til. Det vil være naturlig at ungdommene søker til ansatte de føler trygghet fra, og som støtter dem (Salole, 2018).

I dette kapittelet har vi sett på funnene relatert til intervjuene. Som en premiss for å kunne jobbe med mennesker har jeg hatt søkelys på at kunnskap er et viktig verktøy for å jobbe med mennesker for å gjøre en best mulig jobb. Grunnleggende menneskesyn ligger i bunnen av omsorgsarbeidet, og funn viser at det viktigste i møte med ungdommene er å være medmenneske, som evner å respektere, lytte og hjelpe som en av informantene (ansatt) uttrykte. Videre viser funnene at det kan være utfordringer forbundet med at ansatte har ulike utdanninger og erfaringer, og at verktøyene TBO og ICDP blir tolket ulikt av de forskjellige ansatte. Det kan være uforutsigbart for ungdommene, som må forholde seg til ulike tolkninger i tillegg kan skape uenighet hos personalet som kan føre til konflikt. Samtidig vil det alltid være personavhengig hvordan man tilnærmer seg ungdommene, og avhengig av hvilken metode man bruker. Fordi man har ulike måter å intoner seg på og det er også avhengig av hvilken relasjon man har til den enkelte ungdom.

En av informantene (ansatt) uttrykker at det å behandle mennesker som har opplevd traumer og er sårbare, og motivere ungdom til å gjøre sitt beste for at de selv skal klare seg i livet som venter på dem, gjøre jobben enda mer viktig. Likevel kan ungdommen føle at den ikke blir verdsatt og at de ansatte ikke klarer å gi god nok omsorg.

Mye av arbeidet i EM i kommunen fungerer, slik som det faglige søkelyset på TBO og ICDP. Det å sette teori i praksis krever en kontinuerlig gjennomgang av framgangsmåten, og at personalet kan gi hverandre både støtte, men også kunne stille kritiske spørsmål i trygge rammer. For å utvikle tjenesten er det viktig med brukermedvirkning, ha søkelys på medvirkning i eget liv, det å få ungdommens tilbakemelding og erfaring er med på å kunne styrke arbeidet som er rettet mot dem.

6 Avslutning

Etter at jeg sett på og diskutert ulike tilnærminger i arbeid og møter med ungdommer fra EM-boliger, har jeg kommet frem til noen punkter som uthever seg. Ut fra informantene ser jeg at det er forskjellige opplevelser de sitter med, som enten ansatte eller tidligere beboere i EM.

Det er drøftet i forhold til TBO og ICDP, og lagt mye vekt på å forklare og se på forskjeller med metodene. I praksis bruker man en kombinasjon av begge og ikke utelukkende bare en av metodene. Kompetanseheving av personalet må skje med jevne mellomrom for å friske opp bevisstheten rundt metodefokuset.

Samtlige av ungdommene som var informanter, føler et stort ansvar overfor familien sin i hjemlandet. Det at de kommer til Norge og blir møtt med nytt stort ansvar, blir overveldende, spesielt i starten. Så her er kunnskap og forståelse av andre kulturer en viktig premisse, som personalet må få integrert, i møte med ungdommene. Det kommer frem blant de ansatte som er intervjuet, at de ofte føler de ikke har nok verktøy til å hjelpe ungdommene på en best mulig måte. Så her er det tydeligvis et behov for forbedring, slik jeg tolker det. Det kan bli en bedre tjeneste om personalet får en bedre forståelse av krysskulturelle liv og setter søkelys på kultursensitivitet.

Oftest sitter ikke ungdommene igjen med følelsen av at noen har hjulpet dem, men at de må klare seg selv. Her er deltakelse i eget liv en viktig faktor, som er avgjørende for hvordan ungdommene klarer seg videre i livet. Resiliens er evnen til å klare seg i livet, på tross av vanskelige kår. Ungdommer med sterk resiliens har en egen evne til å finne støtte de mangler hos omsorgspersoner, hos andre trygge mennesker. Samtidig som de ungdommene som trenger mer hjelp og støtte, må få tilrettelagt dette, fordi deres behov er forskjellig. Det er ikke det samme som at de ungdommene som tilsynelatende har ressurser i seg selv, må bli glemt. Alle må få den hjelpen de trenger, på sitt nivå. De kan ikke ses på som en ensartet gruppe, men må etter min mening få tilrettelagt hjelp, der det trengs. Er det grunn til bekymring, må man som personale ta tak i det med en gang, og ikke velge tenke at han gjør det vanskelig for deg. Det er uttrykk for et behov hos ungdommene, og det er personalets jobb og fange opp dette, og å løse utfordringen.

Fremover vil jeg utfordre oss alle til å forske på hva som gjør at noen av ungdommene utvikler en sterkere resiliens/evne til å klare seg enn andre. Hvor er grensen mellom hva som motiverer videre og hva som får noen til å gi opp?

Ustabilitet i feltet kan skapes fordi at ulike personer forstår tilnærmingene ulikt, og dermed praktiserer TBO og ICDP på forskjellig måte, kan skape forvirring blant ungdommer og personal. For ungdommene kan dette oppleves som at de føler seg utrygge, og ikke klarer å stole på de ansatte siden de formidler ulike ting, altså motsatt av det TBO er ment å skulle være.

Det kommer frem at ungdommer som kommer til Norge fra et annet land og kultur synes det er vanskelig å bli godt integrert i det norske samfunn. De synes det er vanskelig å treffe norske personer og bli kjent med dem. Det kan jo tenkes at det norske samfunnet må begynne å tenke nytt når vi tar imot flyktninger. En av ungdommen utdypet dette, og fortalte at han til tross for at det var vanskelig å bli integrert i jobben han, til slutt klarte det, han ga ikke opp. I dag samles de alle på skoler hvor de skal lære norsk og samfunnsfag. Der kan de gå i flere år, det er også grupper via Røde Kors o.l. hvor de samler ungdommer med flyktningbakgrunn. Det er kanskje en ide å inkludere flyktningene mer direkte inn i norsk skole og samfunn på et mye tidligere tidspunkt. Det viser seg at det ikke bare er behov for en kompetanseheving og mer kunnskap blant de som jobber innen feltet, men en oppgradering på hele samfunnsplanet.

Litteraturliste:

References

- (FO), F. (2021, Mai 14). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vervepleiere og velferdsvitere*. Retrieved from www.fo.no:
<https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Anda, R. F., & Felitti, V. J. (2012, August 27). *Adverse Childhood Experiences*. Retrieved from Kaiser Permanente and the Centers for Disease Control:
<https://www.thenationalcouncil.org>
- Anstrop, t., & Benum, k. (2014). *Traume behandlin*. Oslo: universitetsforlaget.
- Christoffersen, S. A. (2011). *Profesjonsetikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2012 (5.utg.)). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, K. (. (2012). *Barn på flukt*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ellingsen, I. T., Levin, i., Berg, B., & Kleppe, L. C. (2015). *Sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Engebreetsen, E., & Heggen, K. (. (2012). *Makt på nye måter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, M. B., Silva, A. B., & Thelle, M. I. (2016). *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid*. Oslo: universitetsforlaget.
- Helgeland, A. (2008). *Aktør i eget liv*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hellevik, O. (2011). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Håkonsen, K. M. (2011). *Innføring i psykologi*. Oslo: Gyldendal.
- ICDP Norge. (2021, April 19). *Hva er ICDP*. Retrieved from ICDP Norge:
<https://www.icdp.no/icdp-norge/#:~:text=Den%20store%20internasjonale%20virksomheten%20ICDP%20f%C3%B8rte%20etter%20hvert,Norge.%20Du%20kan%20kontakte%20oss%20p%C3%A5%20email%3A%20icdpnorge%40icdp.no>
- IMDi. (2021, 04 21). *Integreringen i Kristiansand (fra og med 2020) kommune*. Hentet fra IMDi:
<https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K4204>

- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). (2020). *Integreringen i Kristiansand (f.o.m. 2020) kommune*. Retrieved from Tall og statistikk over integreringen i kommunen: <https://www.imdi.no/>
- Johannesen, L. E., Farfoss, T. W., & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitative analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jørgensen, T. W., & Steinkopf, H. (2013). Traumebevisst omsorg, teori og praksis. *Fosterhjemskontakt*, pp. 10-17.
- Kokkinn, J. (2011). *Profesjonelt sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvello, Ø. (2013). *Barn i risiko*. Oslo: Gyldendal.
- Lien, L. D., Siem, H., Julardzija, I., & Bakke, H. H. (2019). *Asylsøkere og flyktninger. Psykisk helse og livsmestring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lindeman, L. (2007). *Møt Anima. Nytt liv i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Mesel, T. L.-S. (2013). *Makt og avmakt*. Kristiansand: Portal Akademisk.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ryen, A. (2012). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeidet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Salole, L. (2018). *Krysskulturelle barn og unge. Om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Statistisk sentralbyrå. (2021, april 19). *Enslige mindreårige flyktninger 1996-2018*. Retrieved from Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/enslige-mindrearige-flyktninger-1996-2018>
- Støkken, A. M., & Nylehn, B. (. (2013). *De profesjonelle*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Søftestad, S., & Andersen, I. L. (2014). *Seksuelle overgrep mot barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Valenta, M., & Berg, B. (. (2012). *Asylsøker i velferdsstatens venterom*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Valenta, M., & Berit(red), B. (2012). *Asylsøkere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wennerberg, T. (2011). *Vi er våre relasjoner*. Oslo: Arneberg Forlag.

Østbye, H., Helland, K., Larsen, L. O., & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag*. Oslo: Fagbokforlaget.

NSD sin vurdering

Skriv ut

Prosjekttittel

Kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige

Referansenummer

710181

Registrert

21.01.2021 av Abdulghafour Mohammad Alsayed - abdulghafa@student.uia.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosiologi og sosialt arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Randi Edland Kroken, randi.e.kroken@uia.no, tlf: 92266714

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Abdulghafour Alsayed, abdul.kristiansand@gmail.com, tlf: 45522379

Prosjektperiode

01.02.2021 - 31.12.2021

Status

18.03.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

18.03.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 18.03.2021 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om helse og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2021.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20). Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene Perry, 2006er avsluttet. Lykke til med prosjektet!
Kontaktperson hos NSD: Karin Lillevold Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Samtykkeerklæring:

Vil du delta i forskningsprosjektet?

Denne henvendelsen gjelder forespørsel om du er villig til å delta som informant i et masterprosjekt i sosialt arbeid. Tema for prosjektet er

«Kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Jeg er mastergradsstuderende ved Universitet i Agder, Fakultet for Samfunnsvitenskap, institutt for sosiologi og sosialt arbeid.

Studenten er Abdulghafour Alsayed, og veileder er førstemannuensis og studiekoordinator i psykologi, Hildegunn Marie Tønnessen Seip.

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å skrive en oppgave om enslige mindreårige. Hensikten med prosjektet er å studere kommunes arbeid med integrering av enslige mindreårige. Oppgaven vil få fram erfaringer som ungdommene har hatt ved å bo i institusjon for enslige mindreårige, hvordan de har blitt integrert i det norske samfunn og refleksjoner rundt sine livssituasjoner. I tillegg til dette vil jeg intervju ansatte som jobber i tjenesten. I oppgaven skal vi analysere problemstillingen:

«*Hvordan blir kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige utført, og hva skal til for å lykkes?*».

Hvorfor får du spørsmål om å delta, og hva innebærer det for deg å delta?

Prosjektet er helt avhengig av informantenes subjektive opplevelser for å få tilgang til kunnskapen de kan formidle. Oppgaven har sitt utgangspunkt i intervjuer av tidligere enslige mindreårige og ansatte i Kristiansand kommune som jobber i tjenesten. Dybdeintervjuene vil kunne gi en spesielt innholdsrik forståelse av hvordan enkeltpersoner opplever, og forholder seg til ulike aspekter ved tidligere å være enslig mindreårig, og personal som jobber i denne tjenesten.

Spørsmålene i intervjuet vil handle om for eksempel alder, sivilstatus, utdanning, arbeid og utfordringer i møte for både de ansatte, og ungdommene.

Jeg ønsker å intervju mellom 4 og 6 ungdommer, som tidligere har bodd på institusjon for enslige mindreårige, og 4 og 6 ansatte som jobber med ungdommer i denne tjenesten. Intervjuet vil vare i 1-1,5 time og vil foregå mellom Abdulghafour Alsayed og deg som informant. Gjennomføring av intervjuet vil skje der det er mest praktisk for informantene at vi møtes, eventuelt på et møterom ved Universitetet i Agder i Kristiansand.

Jeg vil kontakte informantene på telefon for å avtale sted for et eventuelt intervju.

Medvirkning i undersøkelsen er naturligvis frivillig. Alle informanter vil forbli anonyme i oppgaven. Verken navn, alder, stilling og arbeidsplass vil bli oppgitt. Det er lov å ombestemme seg, selv om en først har sagt ja, og innsamlede opplysninger vil da bli slettet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Alle informantene vil bli anonymisert. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Innsamlede informasjon (intervjuet som tas opp på lydbånd, notater) vil kun brukes av studenten Abdulghafour Alsayed til studieformål. Veilederen førsteamanuensis og studiekoordinator i psykologi, Hildegunn Marie Tønnessen Seip vil også ha tilgang til opplysningene.

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Resultatene fra studie vil bli formidlet i en masteroppgave og kanskje i en artikkel. Informantene skal ikke kunne gjenkjennes i oppgaven/publikasjonen.

Ved prosjektets slutt vil innsamlede data/opptak slettes fra alle lagringsenheter.

Prosjektet er meldt til NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

Har du spørsmål?

Ta gjerne kontakt på e-post eller telefon

Med vennlig hilsen

Veileder: Førsteamanuensis og studiekoordinator i psykologi,

Hildegunn Marie Tønnessen Seip

seip@ansgarskolen.no

Telefon: 98 81 91 11

Student: Abdulghafour Alsayed

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet *Hvordan kommunens arbeid med integrering av enslige mindreårige utføres?* og er villig til

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, sted, dato)

Intervjuguide:

Personal

Personalia:

- Alder
- Utdanning
- Yrke
- Bakgrunn for å arbeide med enslige mindreårige

Nøkkelspørsmål:

- Hva er din bakgrunn for å arbeide med enslige mindreårige flyktninger?
- Hva er det viktigste i møte med, og det å jobbe med disse ungdommene?
- Hva er TBO (traumebasert omsorg) for deg, og hvordan praktiserer du ICDP?
- Hva opplever du er den største utfordringen i arbeid med disse ungdommene?
- Hva tenker du tjenesten kunne blitt bedre på i framtiden?

Oppsummering:

- Oppsummere funnene.
- Har jeg forstått deg riktig?
- Er det noe du ønsker å legge til?

Tidligere enslige mindreårige

Personalia:

- Alder
- Utdanning
- Yrke
- Sivilstatus

Nøkkelspørsmål:

- Hvordan har dine opplevelser av å bo i en EM-bolig vært?
- Hva opplevde du var bra, ved å bo i boligen?
- Hva opplevde du som vanskelig, ved å bo i boligen?
- Hva har du tatt med deg videre av erfaringer du fikk i boligen, etter at du har flyttet ut?
- Er det noe du mener burde vært gjort annerledes i EM-bolig?

Oppsummering:

- Oppsummere funnene.
- Har jeg forstått deg riktig?
- Er det noe du ønsker å legge til?